

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.013.02.2022

01324022

Pan
Prof. dr hab. Adam Jacek Krętowski
Rektor Uniwersytetu Medycznego
w Białymstoku
ul. Jana Kilińskiego 1, 15-089 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

*zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.223.2022 Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej
w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 2 lutego 2023 r.*

P/22/047 – Zasoby kadry medycznej w systemie ochrony zdrowia

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, ul. Jana Kilińskiego 1, 15-089 Białystok ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Jacek Krętowski – Rektor od 1 września 2016 r. (na okres kadencji 2016-2020 i 2020-2024)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Funkcjonowanie systemów rekrutacyjnych uczelni.2. Realizacja programu kształcenia w zakresie obowiązujących standardów i wymogów jakościowych.3. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych ²), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem (lata akademickie 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Sławomir Czarnow, doradca prawny, upoważnienie do kontroli Nr LBI/81/2022 z 6 czerwca 2022 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Uczelnia, Uniwersytet lub UMB.

² 30.08.2022 r.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Ustawa zwana dalej: *ustawą o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Uczelni w kontrolowanym zakresie.

Organizacja i sposób kształcenia kadr przez Uczelnię były prawidłowe. System rekrutacyjny funkcjonował należyście. Programy studiów były – z wyjątkiem uchybień o technicznym charakterze (w siedmiu z ośmiu analizowanych) – zgodne z obowiązującymi przepisami, zapewniały odpowiednią jakość kształcenia, a także podlegały systematycznej ocenie i doskonaleniu. Wprowadzone rozwiązania organizacyjne i procedury (w tym dotyczące kształcenia podczas epidemii Covid-19), baza dydaktyczna i kadra nauczycielska zapewniały wysoką jakość kształcenia. Stwierdzona nieprawidłowość – dotycząca ukończonej po terminie oceny okresowej nauczycieli na Wydziale Lekarskim w 2021 r. – miała charakter formalny i nie wywarła wpływu na jakość nauczania.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Funkcjonowanie systemów rekrutacyjnych uczelni

Opis stanu faktycznego

1.1.1. Limity przyjęć na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym w kontrolowanym okresie pozostawały na zbliżonym poziomie, z wyjątkiem limitu na jednolite studia niestacjonarne w języku polskim na kierunku lekarskim, który zwiększono o ponad 1/3.

Limity na kierunek lekarski w kolejnych latach akademickich wynosiły:

- 2019/2020 – na jednolite studia stacjonarne w jęz. polskim 184, na jednolite studia stacjonarne w jęz. polskim dla cudzoziemców 2, na jednolite studia niestacjonarne w jęz. polskim 90 i na jednolite studia niestacjonarne w języku innym niż polski 126;
- 2020/2021 i 2021/2022 – na jednolite studia stacjonarne w jęz. polskim 184, na jednolite studia stacjonarne w jęz. polskim dla cudzoziemców 2, na jednolite studia niestacjonarne w jęz. polskim 126 i na jednolite studia niestacjonarne w języku innym niż polski 126.

Z kolei limity na kierunek lekarsko-dentystyczny wyniosły w kolejnych latach:

- 2019/2020 – na jednolite studia magisterskie stacjonarne w jęz. polskim 75, na jednolite studia stacjonarne w jęz. polskim dla cudzoziemców 0, na jednolite studia magisterskie niestacjonarne w jęz. polskim 18 i na jednolite studia niestacjonarne w języku innym niż polski 0;
- 2020/2021 i 2021/2022 – na jednolite studia magisterskie stacjonarne w jęz. polskim 74, na jednolite studia stacjonarne w jęz. polskim dla cudzoziemców 1, na jednolite studia niestacjonarne w jęz. polskim 18 i na jednolite studia magisterskie niestacjonarne w języku innym niż polski 0. (akta kontroli str. 36-39, 45, 71-74, 89-92)

Wzrost limitu na jednolite studia niestacjonarne w języku polskim na kierunku lekarskim z 90 w roku akademickim do 126 w latach akademickich 2020/2021 i 2021/2022 nastąpił na prośbę Uczelni, ze względu na utrzymujące się bardzo duże zainteresowanie maturzystów tym kierunkiem. W roku akademickim 2019/2020 na kierunek ten zgłosiło się 421 kandydatów, co przy 90 miejscach dawało 4,7 kandydata na 1 miejsce (w latach 2017/2018 i 2018/2019 liczba kandydatów wyniosła 561 i 505). Uczelnia wskazywała w szczególności w pismach do Ministerstwa Zdrowia, że dysponuje wysokospecjalistyczną kadrami naukowo-techniczną, rozbudowaną infrastrukturą dydaktyczną, częściowo wyremontowaną w 2018 roku i powiększoną w 2019 roku oraz że w 2018 roku kierunek lekarski otrzymał ocenę wyróżniającą Uniwersyteckiej Komisji ds. Jakości Kształcenia KRAUM. Ponadto absolwenci zdają Lekarski i Lekarsko-Dentystyczny Egzamin Końcowy na wysokim poziomie. Wskazano

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

też, że UMB przyjmował do 2016 roku stosunkowo mniej studentów niestacjonarnych i zagranicznych niż inne uczelnie w Polsce. (akta kontroli str. 61-66, 81-83)

1.1.2. Przyznane Uczelni przez Ministra Zdrowia limity przyjęć na kierunki lekarski i lekarsko-dentystyczny odpowiadały zgłoszonym zapotrzebowaniom, z tym, że w roku akademickim 2019/2020 limit został dostosowany do propozycji UMB w drodze zmiany rozporządzenia.

Pismem z 15 stycznia 2019 r. Departament Nauki i Szkolnictwa Wyższego Ministerstwa Zdrowia zwrócił się do uczelni w Polsce o propozycję limitu przyjęć na kierunki lekarski i lekarsko-dentystyczny na rok akademicki 2019/2020 w rozbiciu na jednolite studia magisterskie: w formie stacjonarnej⁶ w jęz. polskim, w tym dla cudzoziemców oraz w formie niestacjonarnej⁷ w jęz. polskim oraz w języku innym niż polski. Rektor UMB w piśmie z 24 stycznia 2019 r. (w terminie zakreślonym przez Ministerstwo) zaproponował limity jak niżej:

- na kierunek lekarski – na jednolite studia w formie stacjonarne w jęz. polskim 184 miejsca i 2 miejsca dla cudzoziemców oraz na jednolite studia niestacjonarne w jęz. polskim 90 miejsc, a w języku innym niż polski 144 miejsca;
- na kierunek lekarsko-dentystyczny – na jednolite studia magisterskie stacjonarne w języku polskim 75 miejsc, bez miejsc dla cudzoziemców oraz na jednolite studia niestacjonarne w jęz. polskim 18 miejsc, bez miejsc w języku innym niż polski. (akta kontroli str. 5-14)

W piśmie do Rektorów z 21 marca 2019 r. Minister Zdrowia wyraził „zaniepokojenie propozycją zachowania limitu przyjęć na kierunku lekarskim na niezmiennym poziomie” i stwierdził, że „dane statystyczne wskazują na istotne braki kadrowe w zawodzie lekarza oraz postępujące starzenie się kadry lekarskiej”, więc „wskazane jest kontynuowanie zwiększenia liczby osób studiujących na kierunku lekarskim prowadzonych w języku polskim w formie stacjonarnej”. Zwrócił się „o ponowną analizę przekazanej propozycji limitu przyjęć” i uznał „za niedopuszczalne [...] możliwość jakiegokolwiek obniżenia limitu przyjęć” na wspomniany kierunek. (akta kontroli str. 24-25)

Pismem z 29 marca 2019 r. Prorektor ds. Studenckich odpowiedział, że „jesteśmy otwarci na zwiększenie limitów przyjęć na kierunku lekarskim”, ale „w chwili obecnej własna baza kliniczno-dydaktyczna UMB uniemożliwia przyjmowanie coraz większej liczby studentów. Prowadzone rozmowy mające na celu rozszerzenie bazy dydaktycznej, nie przyniosły rezultatów w postaci zawarcia porozumienia z jednym największych szpitali w regionie. Ponadto, zwiększenie limitów przyjęć możliwe jest wyłącznie pod warunkiem zwiększenia subwencji na kształcenie”. Prorektor skierował też do Marszałka Województwa Podlaskiego prośbę o „rozważenie podjęcia działań umożliwiających rozszerzenie bazy dydaktycznej o SP ZOZ Wojewódzki Szpital Zespolony im. J. Śniadeckiego w Białymstoku”. Wskazał m.in., że „od roku akademickiego 2015/2016 limit przyjęć studentów kierunku lekarskiego wzrósł o ok. 120 osób”. UMB nawiązał więc współpracę z Samodzielnym Szpitalem Miejskim im. PCK w Białymstoku i kolejnymi oddziałami SP ZOZ MSWiA w Białymstoku i kontynuuje współpracę z innymi szpitalami w regionie, ale „nie zaspokoi to jednak wszystkich potrzeb dydaktycznych”. Pismem z 1 kwietnia 2019 r. UMB zadeklarował Ministerstwu Zdrowia limity przyjęć na kierunku lekarskim na rok 2019/2020: na jednolite studia w formie stacjonarne i niestacjonarne w jęz. polskim – bez zmian tj. 184 miejsca i 2 miejsca dla cudzoziemców oraz 90 miejsc oraz zmniejszony limit na studia w języku innym niż polski – 126 miejsc zamiast 144. Kierownik Biura Promocji i Rekrutacji wyjaśniła, że władze UMB w reakcji na pismo Ministerstwa zdecydowały zmniejszyć limit na studia w jęz. innym niż polski, gdyż „takie rozwiązanie pozwalało [...] na efektywniejsze wykorzystanie kadry i budynków dydaktycznych na potrzeby osób studiujących w języku polskim”. (akta kontroli str. 26-30)

Następnie, pismem z 31 maja 2019 r. Podsekretarz stanu w Ministerstwie Zdrowia przedstawił projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie limitu przyjęć na kierunki lekarski i lekarsko-dentystyczny na rok akademicki 2019/2020 (nr MZ 786 wykazu prac legislacyjnych), z prośbą o uwagi w ciągu 14 dni od otrzymania tego projektu. Projekt ten zakładał limity na

⁶ Dalej zwane studiami stacjonarnymi.

⁷ Dalej zwane studiami niestacjonarnymi.

kierunek lekarski i lekarsko-dentystyczny zgodnie ze propozycją UMB i zgłoszoną korektą. Uczelnia nie zgłosiła do niego uwag. (akta kontroli str. 31-35)

Z kolei w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie limitu przyjęć na studia na kierunkach lekarskim i lekarsko-dentystycznym⁸ ustalono dla UMB limit miejsc na kierunek lekarsko-dentystyczny na jednolite studia niestacjonarne w jęz. polskim niższy niż w projekcie rozporządzenia tj. 15, zamiast 18. Pozostałe limity określono tak jak w projekcie.

Pismem z 29 lipca 2019 r. Ministerstwo powiadomiło UMB o projektowanej zmianie ww. rozporządzenia (nr MZ 839), zakładającej zwiększenie limitu przyjęć na rok 2019/2020 na kierunek lekarski w formie niestacjonarnej w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym o 12 miejsc (na wniosek ww. Uniwersytetu), z prośbą o uwagi do 9 sierpnia 2019 r. Wówczas pismem z 6 sierpnia 2019 r. pierwszy zastępca Rektora UMB wystąpił o zwiększenie limitu przyjęć na kierunku lekarsko-dentystycznym na jednolite studia niestacjonarne w jęz. polskim z 15 do 18 miejsc, zgodnie z propozycją UMB z 24 stycznia 2019 r. i z projektem rozporządzenia z 31 maja 2019 r. Uczelnia motywowała to racjonalizacją kosztów kształcenia. Proces nauczania odbywa się w grupach 18, 12 i 6-osobowych. „Liczba 18 studentów jest więc bardziej ekonomiczna. Planując proces dydaktyczny i jego koszty Uczelnia opierała się na propozycji zgłaszanego limitu – pełnej grupy 18 osób. Informację o opłatach za studia podała do publicznej wiadomości w dniu 6 maja 2019 r. i wysokość tą zgodnie z Ustawą będzie utrzymywać do końca całego procesu kształcenia.” (akta kontroli str. 40-49)

Rozporządzeniem z 9 września 2019 r. Minister Zdrowia ustalił limit przyjęć na studia zgodnie z powyższymi uwagami Uczelni.

Pismem z 20 stycznia 2020 r. Departament Kwalifikacji Medycznych i Nauki Ministerstwa Zdrowia zwrócił się do uczelni w Polsce o propozycję limitu przyjęć na kierunki lekarski i lekarsko-dentystyczny na rok akademicki 2020/2021 w układzie takim samym jak na rok 2019/2020. Rektor UMB w piśmie z 3 lutego 2020 r. (w terminie zakreślonym przez Ministerstwo) zaproponował następujące limity przyjęć na rok 2020/2021:

- na kierunek lekarski – takie jak w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 9 września 2019 r. tj. na studia stacjonarne w jęz. polskim 184 miejsca i 2 miejsca dla cudzoziemców a na studia w niestacjonarne w jęz. polskim 90 miejsc, a w języku innym niż polski 126 miejsc;
- na kierunek lekarsko-dentystyczny – na jednolite studia magisterskie stacjonarne w jęz. polskim 74 miejsca i 1 miejsce dla cudzoziemców oraz na jednolite studia niestacjonarne w jęz. polskim 18 miejsc, bez miejsc w języku innym niż polski.

Następnie, już po terminie wskazanym przez Ministerstwo (4 lutego 2020 r.), pismem z 15 maja 2020 r. Rektor wniósł o zwiększenie „proponowanego limitu przyjęć na kierunek lekarski w jęz. polskim w trybie niestacjonarnym” z 90 do 126 miejsc tj. o 2 grupy po 18 osób. Rektor wskazał, że „pomimo zmniejszającego się potencjału maturzystów zainteresowanie studiami w trybie niestacjonarnym utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. W ubiegłym roku [...] o 1 miejsce na kierunku lekarskim niestacjonarnym ubiegało się aż 5 osób. Zwiększenie limitów przyjęć dla studentów, którzy będą się kształcić w języku polskim, zwiększy też w praktyce liczbę lekarzy w Polsce”. (akta kontroli str. 50-66)

Kierownik Biura Promocji i Rekrutacji wyjaśniła, że możliwości kształcenia na kierunku lekarskim UMB określił „analizując kompleksowo m.in. zasoby kadrowo-lokalowe na wszystkich formach studiów. Stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 ogłoszony na całym świecie (w Polsce od 20 marca 2020 roku do odwołania) spowodował ograniczenia prawne, w tym m.in. w zakresie przemieszczania się oraz wprowadził atmosferę niepewności. Konsekwencją tego było zmniejszenie zainteresowania cudzoziemców studiami w języku angielskim [...] trudno było również określić możliwości formalno-prawne dotarcia do Białegostoku studentów zagranicznych nowo przyjętych jak i już studiujących [...] od października 2020 roku oraz przewidzieć ich decyzje. Jednocześnie wobec ograniczonych możliwości zwiększenia subwencji na kształcenie na studiach stacjonarnych i jednocześnie zainteresowania studiami niestacjonarnymi. Władze Uczelni po ponownej analizie zmienionej sytuacji i jeszcze przed ogłoszeniem projektu rozporządzenia

⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1344 i 1713. Załącznik Nr 1 i 2; tp. 1.

Ministra Zdrowia" z 27 maja 2020 r. „zdecydowały się na wystąpienie do Ministerstwa [...] o zwiększenie limitu przyjęć na kierunek lekarski w formie niestacjonarnej z 90 na 126 miejsc. Przewidywania Władz Uczelni okazały się słuszne – na początku października 2020 roku na studia w języku angielskim formalnie przyjęto 98 osób na 126, a w grudniu 2020 roku studiowało 91 osób." Na kierunek lekarski niestacjonarny przyjęto zaś 128 osób. Kierownik wskazała też, że wskazany przez Ministerstwo termin 4 lutego 2020 r. „miał charakter wyłącznie porządkowy”, a „późniejsze ustalenia wynikały ze specyfiki sytuacji i nowych okoliczności wywołanych Covid-19 [...] i służyły uzgodnieniu materiałów do przygotowania przez Ministerstwo Zdrowia projektu rozporządzenia”. (akta kontroli str. 93-95)

Pismem z 28 maja 2020 r. Sekretarz stanu w Ministerstwie Zdrowia przedstawił projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie limitu przyjęć na kierunki lekarski i lekarsko-dentystyczny na rok akademicki 2020/2021 (MZ 975) z prośbą o uwagi do 12 czerwca 2020 r. Projekt ten zakładał limity przyjęć zgodne z propozycjami Uczelni, w tym z jej poprawką zgłoszoną 15 czerwca 2020 r. Uczelnia nie zgłosiła uwag do projektu i rozporządzeniem z 21 lipca 2021 r.⁹ Minister Zdrowia ustalił limit przyjęć na studia zgodnie z projektem, uwzględniającym propozycje Uczelni. (akta kontroli str. 67-74)

Pismem z 19 marca 2021 r. Departament Rozwoju Kadr Medycznych Ministerstwa Zdrowia zwrócił się do uczelni w Polsce o propozycję limitu przyjęć na kierunki lekarski i lekarsko-dentystyczny na rok akademicki 2021/2022 w układzie takim samym jak na rok 2019/2020. W szczególności, poproszono „o przeanalizowanie możliwości zwiększenia limitu przyjęć na studia na kierunku lekarskim” zarówno w systemie jednolitych studiów magisterskich prowadzonych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej w jęz. polskim. Wskazano ponadto, że „zwiększenie limitów przyjęć na odpłatnych studiach w języku polskim na kierunku lekarskim, nie może odbywać się kosztem zmniejszenia limitów przyjęć na studiach stacjonarnych w języku polskim”. Wzrost tych limitów „będzie skorelowany ze wsparciem budżetowym (kredytowaniem studiów medycznych ze środków nowo utworzonego Funduszu Kredytowania Studiów Medycznych zasilanego dotacją celową przez Ministra Zdrowia)”. (akta kontroli str. 75-80)

Rektor UMB w piśmie z 30 marca 2021 r. (w terminie zakreślonym przez Ministerstwo) zaproponował limity przyjęć na poziomie określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 9 września 2019 r., bez żadnych zmian. Wyjaśnił zarazem, że „zmuszeni jesteśmy utrzymać limity na poziomie z ubiegłego roku”, gdyż UMB „w okresie ostatnich 5 lat zwiększył znacząco liczbę przyjętych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunku lekarskim, co zaowocowało wzrostem liczby studentów na tym kierunku z 1084 osób do 1482 w 2020 r., czyli prawie 37 procent. W roku bieżącym osiągnęliśmy taką liczbę studentów, którą jesteśmy w stanie kształcić, bez obniżania wysokiej jakości kształcenia, jaką obecnie zapewnia nasza Uczelnia. Kolejne zwiększenie liczby przyjętych, ze względu na posiadaną bazę dydaktyczną jest więc niestety niemożliwe”. UMB, „aby w przyszłości powiększyć swój potencjał, a co za tym idzie możliwość przyjęcia i kształcenia większej liczby przyszłych lekarzy, planuje aplikowanie o fundusze ze środków zewnętrznych na rozbudowę i modernizację bazy naukowej i dydaktycznej [...], infrastruktury domów studenta i informatycznej” oraz „zamierza skorzystać z instrumentów wsparcia sektora zdrowia tj. z Funduszu Medycznego, Krajowego Planu Odbudowy oraz środków z Polityki Spójności 2021”. (akta kontroli str. 81-87)

Pismem z 28 czerwca 2021 r. Podsekretarz stanu w Ministerstwie Zdrowia przedstawił projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie limitu przyjęć na kierunki lekarski i lekarsko-dentystyczny na rok akademicki 2021/2022 (MZ 1195), z prośbą o uwagi do 2 lipca 2021 r. Projekt zakładał limity przyjęć zgodne z propozycją Uczelni. Uczelnia nie zgłosiła uwag do projektu i rozporządzeniem z 26 lipca 2021 r. Minister Zdrowia¹⁰ ustalił limity przyjęć na studia zgodnie z projektem, uwzględniającym propozycje Uczelni. (akta kontroli str. 88-92)

Ponadto we wspomnianych pismach z 15 stycznia 2019 r., z 20 stycznia 2020 r. i 19 marca 2021 r. Ministerstwo Zdrowia zwracało się o ocenę zapotrzebowania na absolwentów kierunków lekarskiego i lekarsko-dentystycznego z podaniem zastosowanej metodologii.

⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1272. Załączniki Nr 1 i 2, lp. 1.

¹⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 1359. Załączniki Nr 1 i 2, lp. 1.

Uczelnia w odpowiedziach z 24 stycznia 2019 r. i z 3 lutego 2020 r. przedstawiła taką szczegółową ocenę, opartą o analizy: liczby lekarzy i lekarzy dentyistów oraz trendów zapotrzebowania na ww. kadre; procesu rekrutacyjnego z trzech poprzednich lat; zainteresowań uczniów szkół ponadgimnazjalnych profilami biologiczno-chemicznymi i przedmiotami dodatkowymi na maturze oraz zainteresowań dniami otwartymi i imprezami edukacyjnymi UMB; możliwości dydaktycznych i oferty edukacyjnej Uczelni; wzrostu wagi umiędzynarodowienia (wzrost liczby studentów zagranicznych – przewidziano po jednym miejscu na sześciu kierunkach, nie licząc kierunku lekarskiego), jak też monitorowanie kariery zawodowej absolwentów. Do ww. odpowiedzi dołączano także opinie Okręgowej Izby Lekarskiej w Białymstoku, akceptujące propozycje limitów przyjęć. W odpowiedzi z 30 marca 2021 r. Uczelnia jedynie ogólnie wskazała, że propozycja limitów przyjęć została poprzedzona „analizą struktury kształcenia (liczba studentów, rezygnacje, przeniesienia, liczba absolwentów, podział na grupy) i możliwości dydaktycznych Uczelni” i przytoczyła wybrane dane, świadczące o poziomie kształcenia lekarzy i lekarzy dentyistów.

(akta kontroli str. 5-11, 50-61, 75-82)

1.1.3. Liczba kandydatów i osób przyjętych na I rok studiów na kierunki lekarski, lekarsko-dentystyczny, pielęgniarstwo oraz położnictwo przedstawiała się w latach akademickich 2019/2020-2021/2022 jak niżej:

- kierunek lekarski (studia 6-letnie)
rok 2019/2020 – 3005 kandydatów i 183 osoby przyjęte (i 1 cudzoziemiec) na studia stacjonarne oraz 421 kandydatów i 90 osób przyjętych na studia niestacjonarne,
rok 2020/2021 – 2980 kandydatów i 184 osoby przyjęte (i 2 cudzoziemców) na studia stacjonarne oraz 365 kandydatów i 128 osób przyjętych na studia niestacjonarne,
rok 2021/2022 – 3143 kandydatów i 184 osoby przyjęte (i 2 cudzoziemców) na studia stacjonarne oraz 316 kandydatów i 127 osób przyjętych na studia niestacjonarne;
- kierunek lekarsko-dentystyczny (studia 5-letnie)
rok 2019/2020 – 1230 kandydatów i 75 osób przyjętych na studia stacjonarne oraz 175 kandydatów i 18 osób przyjętych na studia niestacjonarne,
rok 2020/2021 – 1296 kandydatów i 74 osoby przyjęte (i 1 cudzoziemiec) na studia stacjonarne oraz 175 kandydatów i 18 osób przyjętych na studia niestacjonarne,
rok 2021/2022 – 1310 kandydatów i 74 osoby przyjęte (i 1 cudzoziemiec) na studia stacjonarne oraz 110 kandydatów i 18 osób przyjętych na studia niestacjonarne;
- pielęgniarstwo I stopnia (studia 3-letnie, nabór tylko na formę stacjonarną)
rok 2019/2020 – 352 kandydatów i 143 osoby przyjęte,
rok 2020/2021 – 328 kandydatów i 144 osoby przyjęte (i 1 cudzoziemiec),
rok 2021/2022 – 405 kandydatów i 142 osoby przyjęte;
- pielęgniarstwo II stopnia (studia 2-letnie, nabór tylko na formę stacjonarną)
rok 2019/2020 – 93 kandydatów i 85 osób przyjętych,
rok 2020/2021 – 98 kandydatów i 96 osób przyjętych,
rok 2021/2022 – 122 kandydatów i 122 osoby przyjęte;
- położnictwo I stopnia (studia 3-letnie, nabór tylko na formę stacjonarną)
rok 2019/2020 – 221 kandydatów i 38 osób przyjętych,
rok 2020/2021 – 200 kandydatów i 40 osób przyjętych,
rok 2021/2022 – 194 kandydatów i 38 osób przyjętych;
- położnictwo II stopnia (studia 2-letnie)
rok 2019/2020 – 9 kandydatów i 0 osób przyjętych na studia stacjonarne oraz 34 kandydatów i 32 osoby przyjęte na studia niestacjonarne,
rok 2020/2021 – 41 kandydatów i 39 osób przyjętych na studia stacjonarne oraz 29 kandydatów i 19 osób przyjętych na studia niestacjonarne,
rok 2021/2022 – 28 kandydatów i 24 osoby przyjęte na studia stacjonarne oraz 58 kandydatów i 52 osoby przyjęte na studia niestacjonarne.

(akta kontroli str. 90-111, 141-143)

1.1.4. Warunki i tryb rekrutacji na I rok studiów określone były w uchwałach Senatu Uczelni w sprawie warunków i trybu przyjęć na studia, odrębnie dla każdego roku akademickiego:

- na rok 2019/2020 – w uchwale Nr 55/2018 z 23 maja 2018 r., z dwoma zmianami (Nr 70/2018 z 28 czerwca 2018 r. i Nr 103/2018 z 14 grudnia 2018 r.),
- na rok 2020/2021 – w uchwale Nr 43/2019 z 29 maja 2019 r., z trzema zmianami (Nr 129/2019 z 28 listopada 2019 r., Nr 25/2020 z 26 lutego 2020 r. i Nr 52/2020 z 29 kwietnia 2020 r.),
- na rok 2021/2022 – w uchwale Nr 107/2020 z 25 czerwca 2020 r., z dwoma zmianami (Nr 257/2020 z 17 grudnia 2020 r. i Nr 47/2021 z 25 marca 2021 r.).
(akta kontroli str. 149-261)

Warunki i tryb przyjęć na studia prowadzone w jęz. angielskim na kierunku lekarskim określone były w odrębnych uchwałach Senatu dla każdego roku akademickiego:

- na rok 2019/2020 – w uchwale Nr 60/2018 z 23 maja 2018 r., z dwoma zmianami (Nr 75/2018 z 28 czerwca 2018 r. i Nr 108/2018 z 14 grudnia 2018 r.),
- na rok 2020/2021 – w uchwale Nr 37/2019 z 29 maja 2019 r.,
- na rok 2021/2022 – w uchwale Nr 111/2020 z 25 czerwca 2020 r., ze zmianą Nr 176/2020 z 30 września 2020 r.
(akta kontroli str. 262-286)

Uchwały dotyczące roku akademickiego 2019/2020 Senat podjął najpierw w oparciu o ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym¹¹ (uchwały z 23 maja i 28 czerwca 2018 r.), a następnie w oparciu o ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹² oraz z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹³ (uchwały z 14 grudnia 2018 r.). Uchwały dotyczące następnych lat akademickich przyjmowano w oparciu o Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁴.

Postępowanie rekrutacyjne składało się z postępowania kwalifikacyjnego i postępowania o przyjęciu na studia w drodze wpisu na listę studentów lub decyzji o odmowie przyjęcia na studia, wydawanej przez przewodniczącego właściwej Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, z prawem odwołania do Rektora¹⁵.

1.1.5 W trakcie procesów rekrutacyjnych warunki, w tym punktowe, tryb oraz kryteria naboru na I rok studiów, określone w uchwałach Senatu, nie ulegały zmianie. Ostateczną treść tych warunków, trybu i kryteriów ustaliły uchwały Senatu, podjęte przed rozpoczęciem rekrutacji:

- na rok akademicki 2019/2020 – uchwała Nr 103/2018 z 14 grudnia 2018 r., a rekrutacja rozpoczynała się 7 maja 2019 r. (studia magisterskie i I stopnia stacjonarne i niestacjonarne) i 7 sierpnia 2019 r. (studia II stopnia stacjonarne i niestacjonarne);
- na rok 2020/2021 – uchwała Nr 129/2019 z 28 listopada 2019 r., a rekrutacja miała się rozpocząć 4 maja 2020 r. (studia magisterskie i I stopnia stacjonarne) i 6 sierpnia 2020 r. (studia magisterskie i I stopnia niestacjonarne oraz studia II stopnia), a ostatecznie termin jej rozpoczęcia na studia magisterskie i I stopnia stacjonarne przesunięto na dzień rozpoczęcia egzaminu maturalnego w terminie głównym w roku szkolnym 2019/2020 (egzamin ten rozpoczął się 8 czerwca 2020 r.);

¹¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, ze zm. Ustawa uchylona z dniem 1 października 2018 r.

¹² Dz. U. poz. 1669, ze zm. Ustawa zwana dalej: *Przepisy wprowadzające Prawo o szkolnictwie wyższym*.

¹³ Dz. U. z 2022 r. poz. 574, ze zm. Ustawa zwana dalej: *Prawo o szkolnictwie wyższym* (obowiązuje od 1 października 2018 r.)

¹⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1915, ze zm.

¹⁵ Uchwały Senatu dotyczące roku akademickiego 2019/2020, podjęte w oparciu o dawne Prawo o szkolnictwie wyższym, przewidywały postępowanie o przyjęciu na studia obejmujące decyzję o przyjęciu lub o odmowie przyjęcia na studia, wydawaną przez właściwą Wydziałową Komisję Rekrutacyjną, z prawem odwołania do Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej; tego trybu ostatecznie nie zastosowano, gdyż został on zniesiony uchwałami Senatu z 14 grudnia 2018 r. w związku z wejściem w życie Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce.

- na rok 2021/2022 – uchwała 257/2020 z 17 grudnia 2020 r. (25 marca 2021 r. wprowadzono zaś nowy kierunek studiów, nie zmieniając zasad naboru na dotychczasowe kierunki), a rekrutacja rozpoczęła się: na studia stacjonarne jednolite I stopnia w pierwszym dniu rozpoczęcia egzaminu maturalnego w terminie głównym w roku szkolnym 2020/2021 (4 maja 2021 r.), zaś na studia niestacjonarne jednolite I stopnia – 5 maja 2021 r., a na studia II stopnia – 1 września 2021 r.
(akta kontroli str. 168-191, 207-212, 236-244)

Terminy na dokonanie czynności w ramach procesów rekrutacyjnych w latach akademickich 2019/2020-2021/2022 – rejestracji, wnoszenia opłat rekrutacyjnych, dostarczenia dokumentów i uzupełnienia wyników matur przez kandydatów, ogłoszenia list rankingowych, dostarczenia dokumentów przez osoby zakwalifikowane na studia, jak też terminy egzaminów wstępnych, jeśli były wymagane – nie ulegały zmianie w trakcie rekrutacji. Zostały one ostatecznie ustalone w uchwałach Senatu Nr 103/2018 z 14 grudnia 2018 r., Nr 52/2020 z 29 kwietnia 2020 r. i Nr 257/2020 z 17 grudnia 2020 r., podjętych jeszcze przed rozpoczęciem rekrutacji.

W szczególności, termin rozpoczęcia rekrutacji na studia magisterskie i studia I stopnia stacjonarne na rok 2020/2021, przewidziane początkowo na 4 maja 2020 r., uchwałą z 29 kwietnia 2020 r. został przesunięty na pierwszy dzień rozpoczęcia egzaminu maturalnego w terminie głównym w roku szkolnym 2019/2020. Ustalono też m.in., że listy rankingowe zostaną ustalone po 10 dniach od ogłoszenia wyników z egzaminu maturalnego, a na złożenie dokumentów kandydaci otrzymają 7 dni roboczych (pierwotnie terminy te przypadają na 13 lipca i 14-16 lipca 2020 r.). Pozostałe terminy, w tym ogłaszania dalszych list miały być ustalane przez przewodniczących Wydziałowych Komisji Rekrutacyjnych i umieszczane na stronie www.listyrankingowe.umb.edu.pl oraz na stronie Uczelni.

Terminy zakończenia rekrutacji ustalono w uchwałach Senatu jak niżej:

- na rok 2019/2020 – w uchwale Nr 103/2018 z 14 grudnia 2018 r. wskazano, że ostateczna lista rankingowa zostanie zamknięta 27 września 2019 r.,
- na lata 2020/2021 i 2021/2022 – w uchwałach Nr 52/2020 z 29 kwietnia 2020 r. i Nr 107/2020 z 25 czerwca 2020 r. (ze zm.) ustalono termin zamknięcia rekrutacji na 30 września 2020 r. i 30 września 2021 r. (akta kontroli str. 173-175, 219-220, 234-235)

We wszystkich tych uchwałach zastrzeżono, że „w przypadku niewyczerpania limitu miejsc, termin ogłoszenia ostatecznej listy rankingowej może ulec zmianie”.

W latach 2019/2020-2021/2022 postępowanie rekrutacyjne na niektórych kierunkach kończyło się po 30 września, ze względu na przyjmowanie kandydatów uzupełniających dokumentację i spełniających wymogi na kierunki, na których były jeszcze wolne miejsca lub istniała możliwość przesunięcia wolnych miejsc z innych kierunków z mniejszą liczbą chętnych. I tak np. Komisja Rekrutacyjna Wydziału Lekarskiego przyjmowała ostatnie osoby na I rok studiów w naborach: na rok akademicki 2019/2020 – na kierunek lekarski stacjonarny i niestacjonarny 7 i 17 października 2019 r., na rok 2020/2021 – na kierunki lekarsko-dentystyczny stacjonarny i niestacjonarny oraz lekarski stacjonarny 9 października 2020 r., a na rok 2021/2022 – na kierunki lekarski stacjonarny oraz lekarsko-dentystyczny stacjonarny i niestacjonarny 5 października 2021 r. Komisja Rekrutacyjna Wydziału Nauk o Zdrowiu przyjęła ostatnich studentów na I rok studiów na kierunek ratownictwo medyczne I stopnia w roku akademickim 2020/2021 13 października 2020 r.
(akta kontroli str. 112-118, 127-134, 139-140)

1.1.6. Liczba osób przyjętych na I rok na kierunku lekarsko-dentystycznym w latach akademickich 2019/2020-2021/2022 była równa limitom, określonym rozporządzeniami Ministra Zdrowia tj. na studia stacjonarne 75 miejsc na rok 2019/2020 i 74 na lata 2020/2021 i 2021/2022, a na studia niestacjonarne 18 miejsc na każdy rok.

Liczba osób przyjętych na I rok studiów na kierunku lekarskim stacjonarnym również nie przekraczała limitów, określonych ww. rozporządzeniami tj. 184 osób: w roku 2019/2020 wynosiła 183, a w latach kolejnych 184. Z kolei liczba osób przyjętych na ten kierunek w jęz. angielskim była niż niższa od limitu 126 osób i wyniosła 104 w roku 2019/2020, 98 w roku 2020/2021 i 78 w roku 2021/2022. Z kolei liczba osób przyjętych na studia

niestacjonarne tego kierunku tylko w roku akademickim 2019/2020 odpowiadała (była równa) limitowi 90 miejsc, ustalonemu rozporządzeniem Ministra Zdrowia, a w latach 2020/2021 i 2021/2022 była wyższa i wynosiła kolejno 128 i 127 osób przy limicie wynoszącym 126 osób.
(akta kontroli str. 141-143)

Podwyższenie tego limitu przeprowadzono w trybie określonym w uchwałach Senatu w sprawie ustalenia limitów przyjęć na I rok jednolitych studiów magisterskich, studiów pierwszego i drugiego stopnia w UMB na lata akademickie 2020/2021 (Nr 26/2020 z 26 lutego 2020 r.) i 2021/2022 (Nr 15/2021 z 25 lutego 2021 r.) tj. w drodze uzgodnienia między przewodniczącym Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej a przewodniczącym Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej. Przewodniczący Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej (Prorektor ds. Kształcenia) zaakceptował wnioski przewodniczących Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej z 5 października 2020 r. i z 30 września 2021 r. o zwiększenie limitu miejsc na kierunek lekarski w formie niestacjonarnej o 2 osoby w ramach ogólnego limitu miejsc, motywowane rezygnacjami kandydatów, którzy już złożyli dokumenty oraz przeprowadzonym naborem dodatkowym.
(akta kontroli str. 101-104, 107-109, 216-127, 138).

Wspomniane uchwały Senatu dopuszczały tzw. rekrutację uzupełniającą w stosunku do kandydatów, których wynik egzaminu maturalnego został podwyższony w wyniku weryfikacji punktów lub odwołania.

1.1.7. W okresie objętym kontrolą limity przyjęć na kierunki pielęgniarstwo, położnictwo, ratownictwo medyczne i fizjoterapia ustalane były uchwałami Senatu w wysokości jak niżej:

- pielęgniarstwo I stopnia (studia w formie stacjonarnej 3-letnie)
w latach akademickich 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022 – 144 osoby i 1 cudzoziemiec;
- pielęgniarstwo II stopnia (studia 2-letnie)
w roku 2019/2020 – 90 osób w formie stacjonarnej i 72 w formie niestacjonarnej (tej formy nie uruchomiono wobec małego zainteresowania),
w latach 2020/2021 i 2021/2022 – 108 i 126 osób tylko w formie stacjonarnej;
- położnictwo I stopnia (studia 3-letnie)
w latach 2019/2020 i 2020/2021 – 39 osób i 1 cudzoziemiec w formie stacjonarnej oraz 21 osób w formie niestacjonarnej (studia pomostowe),
w roku 2021/2022 – 38 osób i 1 cudzoziemiec tylko w formie stacjonarnej;
- położnictwo II stopnia (studia 2-letnie)
w roku 2019/2020 – 39 osób w formie stacjonarnej i 54 w formie niestacjonarnej,
w latach 2020/2021 i 2021/2022 – 54 osoby w formie stacjonarnej i 36 w niestacjonarnej;
- ratownictwo medyczne I stopnia (studia w formie stacjonarnej 3-letnie)
w latach akademickich 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022 – 54 osoby;
- fizjoterapia studia jednolite magisterskie (studia 5-letnie)
w roku 2019/2020 i 2020/2021 – 90 osób i 1 cudzoziemiec w formie stacjonarnej oraz 18 osób w formie niestacjonarnej (tej formy nie uruchomiono wobec małej liczby chętnych),
w roku 2021/2022 – 90 osób i 1 cudzoziemiec tylko w formie stacjonarnej;
- fizjoterapia II stopnia (2-letnie studia, które mogą być prowadzone do 31 grudnia 2022 r.)¹⁶
w roku 2019/2020 – po 72 osoby w formie stacjonarnej i niestacjonarnej,
w roku 2020/2021 – po 18 osób w formie stacjonarnej i niestacjonarnej (nabór na kierunek nie doszedł do skutku wobec małej liczby chętnych),
w roku 2021/2022 – nie przewidziano takiego kierunku i nie ustalono limitu.

W limitach dla ww. kierunków na studia magisterskie stacjonarne i na studia I stopnia uwzględniono co roku po 5 miejsc dla osób, których wynik został podwyższony w wyniku odwołania.
(akta kontroli str. 96-98, 101-103, 107-109)

Uchwały Senatu ustalające te limity (Nr 68/2019 z 27 czerwca 2019 r., Nr 26/2020 z 26 lutego 2020 r. i Nr 25/2021 z 25 lutego 2021 r.) poprzedzone były uchwałami Rady

¹⁶ § 40 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. z 2021 r. poz. 478, ze zm.); od 2016 r. fizjoterapia, podzielona dotąd na studia I i II st., stanowi studia jednolite.

Wydziału Nauk o Zdrowiu, pozytywnie opiniującymi te limity (Nr 214/2019 z 25 czerwca 2019 r., Nr 8/2020 z 25 lutego 2020 r. i Nr 1/2021 z 26 stycznia 2021 r.).
(akta kontroli str. 99-100, 104-106, 110-111)

W trakcie rekrutacji limity te zwiększano w trybie określonym w uchwałach Senatu w sprawie ustalenia limitów przyjęć tj. w drodze uzgodnienia między przewodniczącym Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, a przewodniczącym Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej.

- na kierunku fizjoterapia studia stacjonarne przyjmowano osoby ponad limit: na rok 2019/2020 jedną (wobec rezygnacji na innych kierunkach), w roku 2020/2021 już 20, gdyż 18 miejsc przeniesiono ze studiów niestacjonarnych (nieuruchomionych wobec małej liczby chętnych), następnie przyjęto dwie osoby z powodu rezygnacji na innych kierunkach, zaś w roku 2021/2022 – 15 osób, z powodu dużego zainteresowania;
- na kierunku położnictwo studia I stopnia stacjonarne przyjęto w roku 2020/2021 jedną osobę ponad limit, gdyż pięć osób miało równą punktację, a ich nieprzyjęcie spowodowałoby niewypełnienie limitu;
- na kierunku położnictwo studia II stopnia niestacjonarne w roku 2021/2022 przyjęto 16 osób ponad limit, wobec dużej liczby chętnych i mniejszego zainteresowania formą stacjonarną;
- na kierunku ratownictwo medyczne w roku 2021/2022 przyjęto jedną osobę więcej, z powodu rezygnacji na innych kierunkach. (akta kontroli str. 112, 119-121, 135-137)

1.2.1. Opłata za postępowanie związane z przyjęciem na studia I i II stopnia i jednolite studia magisterskie (dla wszystkich kierunków, z wyjątkiem technik dentystrycznych) zostały ustalone zarządzeniem nr 3/2019 Rektora UMB z 10 stycznia 2019 r. na kwotę 85 zł, co odpowiadało § 38 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów¹⁷. Zarządzenie Nr 32/2019 Rektora z 6 maja 2019 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad pobierania opłat za świadczone przez UMB usługi edukacyjne od roku 2019/2020 nie przewidywało możliwości zwolnienia z opłat związanych z przeprowadzeniem rekrutacji i zwolnienia takie nie były udzielane. (akta kontroli str. 287-291)

1.2.2. W latach akademickich 2019/2020-2021/2022 Uczelnia prowadziła studia w języku angielskim na kierunku lekarskim, a związane z nimi opłaty wynosiły:

- opłata wnoszona przez osobę ubiegającą się o przyjęcie na studia (wpisowe) – 500 euro w latach akademickich 2019/2020 i 2020/2021 i 500 euro/560 USD w roku 2021/2022;
- opłata (koszt) za kurs przygotowawczy – 450 euro w latach akademickich 2019/2020 i 2020/2021 oraz 450 euro/505 USD za kurs stacjonarny i 350 euro/390 USD za kurs on-line w roku 2021/2022;
- opłata (czesne) za 6-letnie studia stacjonarne (12 semestrów) – 5500 euro/6600 USD za I i II semestr oraz 5000 euro/6000 USD za kolejne semestry za studia rozpoczęte w roku 2019/2020 oraz 5500 euro/6150 USD za każdy semestr za studia rozpoczęte w latach 2020/2021 i 2021/2022;
- opłata za godzinę ćwiczeniową, seminaryjną lub zajęć praktycznych w jęz. angielskim – 16 euro/19 USD za studia rozpoczęte w roku 2019/2020 i 16 euro/18 USD za studia rozpoczęte w latach 2020/2021 i 2021/2022.

Wysokość ww. opłat określana były uchwałami Senatu lub zarządzeniami Rektora:

- opłata tzw. wpisowe (w toku rekrutacji) oraz za kurs przygotowawczy – w uchwałach Senatu UMB w sprawie warunków i trybu przyjęć na studia prowadzone w jęz. angielskim (tylko w euro), opisanych wyżej w p-kcie 1.1.4., a od roku akademickiego 2021/2022 także w zarządzeniu Nr 120/2020 Rektora UMB z 20 listopada 2020 r. (w euro i w USD);
- opłata za studia (czesne) – w zarządzeniach Rektora UMB Nr 33/2019 z 6 maja 2019 r., Nr 47/2020 z 28 maja 2020 r. i Nr 120/2020 z 20 listopada 2020 r. (płatna za każdy semestr w euro lub w USD), a opłata za 1. rok studiów (w euro) także w uchwałach Senatu UMB w sprawie warunków i trybu przyjęć na studia prowadzone w jęz. angielskim;

¹⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 478, ze zm.

- opłata za godzinę ćwiczeniową – tylko w ww. zarządzeniach Rektora UMB.
(akta kontroli str. 262-297)

Przychody z wszystkich opłat pobranych od studentów anglojęzycznych wyniosły w latach 2019, 2020 i 2021 kolejno: 12.470,8 tys. zł (6% przychodów ogółem w kwocie 207.521,3 tys. zł), 14.554,5 tys. zł (7,2% przychodów ogółem w kwocie 201.805,7 tys. zł) i 19.154,5 tys. zł (7,7% przychodów ogółem w kwocie 250.364,1 tys. zł). Główną pozycją tych przychodów były opłaty za studia – 11.322,7 tys. zł w 2019 r., 13.680,7 tys. zł i 18.310,0 tys. zł, zaś przychody z opłaty rekrutacyjnej wyniosły 431,0 tys. zł w 2019 r., 395,8 tys. zł i 371,8 tys. zł.

Wpływy z opłaty rekrutacyjnej pokryły z naddatkiem koszty rekrutacji w 2019 r. (418,7 tys. zł), zaś w latach 2020 i 2021 okazały się niższe (koszty wzrosły do 639,1 tys. zł i 760,2 tys. zł). Główną pozycją tych kosztów stanowiło wynagrodzenie zagranicznych firm rekruterskich, które wzrosło z 313,9 tys. zł w 2019 r. do 485,0 tys. zł w 2020 r. i do 577,9 tys. zł w 2021 r. Wynagrodzenie to (w różnej wysokości zależnie od firmy) przysługiwało za zrekrutowanie studenta, który opłacił czesne i podlegało zmniejszeniu o 50%, jeśli czesne zostało wpłacone w ratach. Ponadto, koszt rekrutacji stanowiły dodatki za udział w pracach Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej ds. Studiów w Języku Angielskim Wydziału Lekarskiego (łącznie 8,1 tys. zł w 2019 r., 6,6 tys. zł w 2020 r. i 6,9 tys. zł w 2021 r.), określane zarządzeniami Rektora oraz 30% narzut kosztów pośrednich (96,6 tys. zł w 2019 r., 147,5 tys. zł w 2020 r. i 175,4 tys. zł w 2021 r.).
(akta kontroli str. 299-301)

Prodziekan ds. Rozwoju i Kształcenia Anglojęzycznego Wydziału Lekarskiego wyjaśnił, że „wysokość opłaty za postępowanie rekrutacyjne na kierunku lekarskim w języku angielskim została oparta o koszty ponoszone przez UMB” tj. wynagrodzenie „firm rekrutacyjnych, które poprzez swą znajomość rynku i działalność w poszczególnych krajach dokonują wstępnej rekrutacji kandydatów na studia” oraz wynagrodzenie za przeprowadzenie „egzaminu rekrutacyjnego potwierdzającego poziom wiedzy kandydata przez kadrę dydaktyczną UMB”. Zarazem „opłata nie mogła być ustalona na poziomie kosztu jednostkowego, który jest dość wysoki, gdyż byłaby czynnikiem zniechęcającym do podjęcia studiów. Intencją UMB było ustalenie opłaty na poziomie pokrywającym istotną część kosztów, a jednocześnie nie będącą na tyle wysoką, aby nie spowodowała ona rezygnacji kandydatów z postępowania rekrutacyjnego w UMB”. Prodziekan wyjaśnił zarazem, że zgodnie z art. 80 ust. 1 i z art. 23 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym, organem uprawnionym do ustalenia opłaty stał się Rektor. Jednak opłaty obowiązujące w latach akademickich 2019/2020 i 2020/2021 ustalił tylko Senat uchwałą Nr 37/2019 z 29 maja 2019 r., podjętą w oparciu o dotychczasowy statut uczelni, obowiązujący do 30 września 2019 r. Zarazem „Senat UMB postanowił utrzymać dotychczasową wieloletnią formułę przy ustalaniu warunków i trybu rekrutacji na studia w języku angielskim, obejmując wszystkie kwestie związane z rekrutacją, w tym wysokość opłaty za jej przeprowadzenie, uznając, że jest to informacja istotna z punktu widzenia kandydata na studia. [...] Dodatkowo mając na uwadze, że dziekan wydziału zgodnie z § 50 ust. 5 Statutu, kieruje wydziałem jako jednostką powołaną do prowadzenia działalności dydaktycznej i wychowawczej, Rektor zdecydował o zasięgnięciu opinii dziekana wydziału w zakresie wysokości opłat za studia”.
(akta kontroli str. 1005-1008)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie system rekrutacyjny UMB. Uczelnia rzetelnie informowała Ministra Zdrowia o własnych możliwościach dydaktycznych, a ustalone limity przyjęć uwzględniały te możliwości oraz zapotrzebowanie na poszczególnych kierunkach (lekarski, lekarsko-dentystyczny, pielęgniarstwo, położnictwo, ratownictwo medyczne i fizjoterapia). Opłaty za przeprowadzenie rekrutacji zostały ustalone zgodnie z przepisami rozporządzenia, a w przypadku studiów anglojęzycznych – zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Uczelni.

OBSZAR

2. Realizacja programu kształcenia w zakresie obowiązujących standardów i wymogów jakościowych

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach akademickich 2019-2020-2021/2022 wizytacji przez ustawowo określone instytucje poddane zostały:

- kierunek położnictwo – 4-5 grudnia 2020 r. przez Polską Komisję Akredytacyjną (PKA) (raport z 4 stycznia 2021 r. odnośnie studiów II st.) oraz 19 stycznia 2021 r. przez Krajową Radę Akredytacyjną Szkół Pielęgniarek i Położnych (KRASzPiP) (protokół z 20 stycznia 2021 r. w zakresie studiów I i II st.);
- kierunek pielęgniarstwo I i II st. – 7 czerwca 2022 r. przez KRASzPiP (protokół z 9 lipca 2022 r.) (akta kontroli str. 1250-1346)

Z ustaleń tych wizytacji wynika m.in., że:

W ocenie PKA programy kształcenia na kierunku położnictwo II st. były zgodne ze standardami, określonymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza stomatologa, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego¹⁸. Następnie 25 lutego 2021 r. Prezydium PKA podjęło uchwałę Nr 93/2021 r. (z pozytywną oceną programową kierunku położnictwo I i II st.), w której uznano, że spełnione są wszystkie kryteria oceny, w tym kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się. (akta kontroli str. 1256, 1266-1269)

KRASzPiP objęła oceną dwa programy studiów położnictwo I st. i II st. dla cykli kształcenia rozpoczętych w latach 2020/201 i 2019/2020, uznając je za zgodne z rozporządzeniami w sprawie studiów i w sprawie standardów kształcenia do zawodów medycznych i nie formułując uwag do nich. W szczególności, w zakresie sposobu realizacji programu kształcenia przyznano UMB maksymalną liczbę punktów obligatoryjnych (w przypadku III roku studiów – także maksymalną liczbę punktów dodatkowych) oraz przedstawiono zalecenia powizytacyjne: dla studiów I st. „realizowanie kształcenia zgodnie z programem kontroli i analizy treści kształcenia”, a dla studiów II st. „analiza treści kształcenia pod kątem powtórzeń w przedmiotach realizowanych na poziomie studiów II stopnia” – „praca ciągła”. (akta kontroli str. 1308, 1311-1313, 1319-1322)

KRASzPiP oceniła też programy studiów pielęgniarstwo I i II st. uznając je w szczególności za zgodne z rozporządzeniami w sprawie studiów i w sprawie standardów kształcenia do zawodów medycznych. W szczególności, w zakresie sposobu realizacji programu kształcenia przyznano UMB maksymalną liczbę punktów obligatoryjnych i dodatkowych, a zarazem zgłoszono uwagi do niektórych treści kształcenia w programach i przedstawiono zalecenia powizytacyjne „dokonanie w odniesieniu do zajęć z grupy zajęć nauki w zakresie opieki specjalistycznej podziału efektów uczenia się (w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) oraz przypisanych im treści programowych na tzw. część kliniczną (do realizacji przez nauczyciela z prawem wykonywania zawodu lekarza) i część pielęgniarzką (do realizacji przez nauczyciela z prawem do wykonywania zawodu pielęgniarki)” oraz „zweryfikowanie wymiaru godzin na poziomie studiów II stopnia zgodnie z założeniami standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu pielęgniarki, nie uwzględniając godzin bez udziału nauczyciela” – „do 30.09.2022 i dalej praca ciągła”. (akta kontroli str. 1328-1338, 1343-1345)

W toku kontroli analizie poddano osiem programów studiów dla cyklu rozpoczynającego się w roku akademickim 2020/2021 dla kierunków: lekarski, lekarsko-dentystyczny na Wydziale Lekarskim z Oddziałami Stomatologii oraz Lekarskim w Jęz. Angielskim (dalej: Wydział Lekarski) oraz pielęgniarstwo I i II stopnia, położnictwo I i II stopnia, ratownictwo medyczne I stopnia oraz fizjoterapia na Wydziale Nauk o Zdrowiu. Wszystkie te programy przyjęte zostały uchwałami Senatu (Nr 55 i Nr 57/2020 z 29 kwietnia 2020 r.) i zmienione 28 maja 2020 r. uchwałami Senatu Nr 66 i Nr 97/2020, po czym dwa z nich poddano dalszym zmianom: program studiów na kierunku lekarskim – zmianie przyjętej uchwałą Nr 177/2020 Senatu z 30 września 2020 r., a program studiów na kierunku położnictwo I stopnia – zmianom

¹⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 755. Rozporządzenie zwane dalej: *rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodów medycznych*.

przyjętym już po rozpoczęciu kształcenia uchwałami Nr 20/2021 i Nr 42/2021 Senatu z 28 stycznia i 25 lutego 2021 r. (akta kontroli str. 411-417, 438-445)

Zmiany wprowadzane w programach studiów w 2020 r. polegały głównie na ujednoczeniu programów studiów z planami studiów i standaryzacji nazewnictwa przedmiotów (programy studiów na Wydziale Nauk o Zdrowiu) oraz dodaniu dwóch nowych przedmiotów, przesunięciu efektu kształcenia między przedmiotami i rozkładu proporcji ćwiczeń i seminariów (program kierunku lekarskiego). Z kolei zmiany programu położnictwo I stopnia dotyczyły liczby godzin w poszczególnych grupach zajęć zgodnie ze standardem kształcenia zawodu położnej. (akta kontroli str. 1001-1004, 1009-1020)

W szczególności, wszystkie te programy zawierały elementy wymagane uchwałą Nr 47/2019 Senatu UMB z 29 maja 2019 r. w sprawie wytycznych dotyczących opracowywania programów studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia, jednolitych studiów magisterskich w UMB oraz wskazywały m.in. ogólną liczbę godzin zajęć, łączną liczbę punktów ETSC, podawały ogólną treść kształcenia i szczegółowe efekty kształcenia, ustalały liczbę godzin i punktów ECTS w zakresie nauczania praktycznego, w tym praktyk zawodowych. Ustalenia programów dotyczące treści, efektów i liczby godzin kształcenia, z niżej opisanymi wyjątkami (o charakterze formalno-technicznym), odpowiadały standardom, określonym w załącznikach rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza stomatologa, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego¹⁹. (akta kontroli str. 460-512)

W siedmiu z ośmiu analizowanych programów wystąpiły przypadki nieujęcia pojedynczych szczegółowych efektów uczenia się (razem 16), określonych w standardach kształcenia, będących załącznikami Nr 1-2, 4-5 i 8 do ww. rozporządzenia:

- kierunek lekarski – efektu uczenia się C.W51 (poz. III.2 zał. Nr 1),
- kierunek lekarsko-dentystyczny – C.U.12 i C.U.13 (poz. III.2 zał. Nr 2),
- kierunek pielęgniarstwo I stopnia – C.W47 i C.W48 (poz. III.A.2 zał. Nr 4),
- kierunek pielęgniarstwo II stopnia – A.W8, A.W9, B.W7, B.U7 i B.U45 (poz. III.B.2 załącznik Nr 4),
- kierunek położnictwo I stopnia – A.U7 i D.W14 (poz. III.A.2 zał. Nr 5),
- kierunek położnictwo II stopnia – B.U28 (poz. III.B.2 zał. Nr 5),
- kierunek ratownictwo medyczne I stopnia – A.W.21, B.U8 i C.U.59 (poz. III.2 zał. Nr 8).

(akta kontroli str. 460-502, 507-512)

Dziekan Wydziału Lekarskiego wyjaśniła, że treści zawierające efekt uczenia się C.W51 w programie kierunku lekarskiego realizowane są na trzech przedmiotach, a brak posłużenia się tym symbolem jest efektem omyłki. Z kolei efekty uczenia się C.U.12, C.U.13 i E.U.17 znajdują się w załączniku do programu kierunku lekarsko-medycznego, będącym jego integralną częścią (zbiór efektów uczenia się) i w macyry efektów uczenia się, zatwierdzonej przez Radę Wydziału. Treści zawarte w tych efektach są realizowane w ramach dwóch przedmiotów. Brak wpisania efektów nie wpływa więc na treść nauczanej tematyki i na jakość kształcenia i stanowi jedynie uchybienie o technicznym charakterze. Program studiów zostanie doprecyzowany i wystosowany będzie w tym celu wniosek do Senatu, zostaną też podjęte działania w celu usunięcia tych rozbieżności w programach studiów dla cykli kształcenia 2021/2022 i 2022/2023. (akta kontroli str. 1001-1004)

Dziekan i Prodziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu wyjaśnili zaś, że wskazane symbole szczegółowych efektów uczenia się są zawarte w załącznikach do programów studiów, będących ich integralną częścią (wykaz szczegółowych efektów uczenia się). Efekty te realizowane są w ramach treści programowych w poszczególnych przedmiotach na kierunku pielęgniarstwo I st. (jeden przedmiot), pielęgniarstwo II stopnia (trzy), położnictwo I stopnia (trzy) i położnictwo II st. (jeden) oraz wskazywane w sylabusach do tych przedmiotów. Z kolei

¹⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 755. Rozporządzenie zwane dalej: *rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodów medycznych*.

efekty uczenia się w ratownictwie medycznym st. „nie były przyporządkowane formalnie do żadnych przedmiotów”, ale „treści programowe przewidziane” w ramach zajęć II i III roku (na trzech i jednym przedmiocie) „umożliwiły studentom osiągnięcie ww. efektów uczenia się”. Okoliczności te „nie miały żadnego wpływu na poziom merytoryczny prowadzonych zajęć oraz jakość kształcenia”, a „wszystkie szczegółowe efekty uczenia się i odpowiadające im treści programowe zostały zrealizowane”. Opisane uchybienia formalne zidentyfikowano w roku akademickim 2021/2022 przy „szczegółowej weryfikacji zgodności sylabusów z programami studiów i częściowo uwzględnione przy dokonywaniu zmian w programach studiów na kolejne cykle kształcenia” (pielęgniarstwo I st. w cyklu rozpoczynającym się w roku 2022/2023), będą też uwzględnione w programach studiów dla cykli kształcenia rozpoczynających się w latach 2022/2023 lub 2023/2024. (akta kontroli str. 1009-1020)

Ponadto w programach studiów kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego (pkt II ust. 7) ustalono zaniżone wskaźniki punktów ECTS w modułach/grupach zajęć do wyboru: odpowiednio 5 i 4 punkty ECTS, podczas gdy wymiar tych zajęć powinien być nie mniejszy niż odpowiednio 3% i 2% liczby punktów ECTS, koniecznej do ukończenia studiów, zgodnie z cz. I.3.3 załącznika nr 1 i cz. I.3.1 załącznika nr 2 do ww. rozporządzenia. Tak więc, na kierunku lekarskim (3600 p-któw ECTS do zaliczenia studiów) wskaźnik powinien więc wynieść nie mniej niż 10,8 p-któw ECTS, a na kierunku lekarsko-dentystycznym (3000 p-któw ECTS) – nie mniej niż 6 p-któw ECTS. (akta kontroli str. 461-474)

Dziekan Wydziału Lekarskiego wyjaśniła, że w programie kierunku lekarskiego zajęciem do wyboru jest również wybrany przedmiot kliniczny na VI roku studiów (12 pkt ECTS) i moduły/grupy zajęć do wyboru (180 godz.). „Tym samym liczba punktów ECTS w modułach/grupach do wyboru wynosi łącznie 17”, co „zostanie doprecyzowane w uchwale najbliższej Rady Wydziału”. z kolei na kierunku lekarsko-dentystycznym zajęciom fakultatywnym przypisano po 1 pkt ECTS, co „było zaniżone w stosunku do liczby godzin realizowanych na tych zajęciach”, która „przekracza przypisaną im w programie wartość punktów ECTS”. Ta wartość zostanie więc skorygowana, zaś godziny zajęć fakultatywnych pozostaną takie same. (akta kontroli str. 1001-1004)

2.2. Zasady odbywania i zaliczania przez studentów UMB praktyk zawodowych określały regulaminy studenckich praktyk zawodowych, przyjmowane przez Rady Wydziałów. Studenci – zgodnie z regulaminem studiów – zobowiązani byli do odbycia praktyk zawodowych w celu nabycia i doskonalenia umiejętności praktycznych w rzeczywistych warunkach pracy, jako integralnej części studiów, realizowanej zgodnie z programem i planem studiów, pod nadzorem opiekunów, powołanych przez dziekanów.

Badaniu poddano organizację praktyk na kierunkach lekarskim i lekarsko-dentystycznym Wydziału Lekarskiego oraz pielęgniarstwo i położnictwo Wydziału Nauk o Zdrowiu.

Na Wydziałach tych obowiązywały odrębne regulaminy praktyk, uchwalane przez Rady Wydziałów: na Wydziale Lekarskim – Regulamin studenckich praktyk zawodowych realizowanych przez studentów Wydziału Lekarskiego²⁰, a na Wydziale Nauk o Zdrowiu – Regulamin praktyk zawodowych i zasady ich organizacji²¹. Zgodnie z regulaminami, studenci mieli odbywać praktyki w przerwach międzysemestralnych tj. ferii zimowych i wakacji. Praktyki mogły odbywać się na bazie szpitali/jednostek UMB lub w wybranych przez studenta placówkach, realizujących cele i efekty uczenia się programu praktyk studenckich. Praktyki odbywały się na podstawie porozumień między UMB (Dziekanem) a placówką; przy czym na Wydziale Lekarskim wprowadzono podział praktyk na grupowe i indywidualne. Na obu Wydziałach dopuszczono możliwość wyboru placówki przez studenta, o ile spełniała ona tzw. kryteria wyboru placówki (na Wydziale Nauk o Zdrowiu także kryteria doboru opiekuna) do realizacji studenckich praktyk zawodowych; w razie ich niespełnienia student powinien wskazać inną placówkę. Na Wydziale Lekarskim spełnienie kryteriów wyboru oceniał opiekun praktyk, a na Wydziale Nauk o Zdrowiu – dziekan lub prodziekan. Na Wydziale Nauk o Zdrowiu student odbywał praktykę na postawie skierowania wystawionego przez dziekana, a Rada Wydziału co roku przyjmowała wykaz placówek do realizacji praktyk zawodowych na

²⁰ Załączniki do uchwał Rady Wydziału: Nr 275/18 z 26 września 2018 r. (zmiana regulaminu praktyk z 2013 r.), Nr 28/2020 z 24 czerwca 2020 r. (ze zm.) oraz Nr 250/21 z 29 września 2021 r.

²¹ Załączniki do uchwał Rady Wydziału: Nr 268/19 z 23 października 2019 r. i Nr 77/2020 z 24 listopada 2020 r.

poszczególnych kierunkach. W szczególności, na kierunku położnictwo określono 25 takich placówek, a na kierunku pielęgniarstwo – 70.

Nadzór nad praktykami i ich koordynację zapewniali: na Wydziale Lekarskim wydziałowy koordynator praktyk, a na Wydziale Nauk o Zdrowiu – dziekan. Regulaminy praktyk obu Wydziałów przewidywały składanie przez studentów ankiet oceny praktyk zawodowych, na Wydziale Lekarskim wprowadzono ponadto Procedurę monitorowania przebiegu praktyk. Monitorowanie miało obejmować m.in. coroczną (raz w roku) weryfikację treści porozumień i wypełniania obowiązków przez jego strony, wrywkową kontrolę dokumentacji, bieżącą weryfikację jakości praktyk i pozyskanie anonimowych ankiet praktyk, a następnie wdrażanie działań naprawczych. Na obu Wydziałach przewidziano także hospitację praktyk, zgodnie z regulaminami, uchwalanymi przez Radę Wydziału; na Wydziale Lekarskim przyjęto, że powinna ona objąć nie mniej niż 5% placówek, w których odbywają się praktyki.

(akta kontroli str. 1119-1135, 1147-1206)

Na Wydziale Lekarskim Koordynator praktyk sporządzała raporty oceniające ankiety praktyk zawodowych (składane w formie elektronicznej) i protokoły z hospitacji praktyk.

Z raportów koordynatora wynika m.in., że w latach 2019/2020 i 2020/2021 „studenci w większości nie mieli zastrzeżeń co do organizacji praktyk”, pozytywnie oceniali wykorzystanie czasu przeznaczonego na praktykę, a czas ten (liczbę godzin) uznawali za wystarczający, zaś dostęp do specjalistycznego sprzętu za dobry. Korzystnie opiniowano pomoc opiekuna praktyk, natomiast „częstym problemem poruszonym w ankietach było niedostateczne zaangażowanie kadry w pracę ze studentami w trakcie praktyk oraz nieefektywne wykorzystanie czasu praktyk” (lekarze w okresie wakacyjnym byli na urloпах lub mają dużo obowiązków szpitalnych). Wskazywano również na kierunku lekarskim na „utrudnienia w odbywaniu praktyk spowodowane sytuacją epidemiczną – redukcja miejsc, niechęć zajęć ze studentami oraz obostrzenia wprowadzane przez oddziały szpitalne”. Praktyki na kierunku lekarsko-dentystycznym odbywały się w prywatnych gabinetach stomatologicznych. Pojawiły się nieliczne „sugestie zwiększenia liczby godzin odbywanych na SOR” i „modyfikacji programu praktyk, tak by mogły się one odbyć w całości w jednej jednostce, zmniejszenia całkowitej liczby godzin oraz przelożenia praktyk na SOR na późniejszy rok studiów” (rok 2019/2020), jak też sugestie zmiany w liczbie miejsc dostępnych do praktyk w szpitalach w Białymstoku oraz odbywania praktyk w trybie dyżurowym w ciągu całego roku (rok 2020/2021). Po feriach zimowych 2022 r. koordynator praktyk zaproponowała zmiany programu praktyk od nowego cyklu nauczania na kierunku lekarskim (IV i V rok studiów, m.in. przeniesienie części praktyk na rok V) i na kierunku lekarsko-dentystycznym (II i IV rok studiów, w tym przeniesienie części praktyk na rok IV i usunięcie całodobowych dyżurów w roku II). Rady programowe kierunków lekarsko-dentystycznego, techniki dentystyczne, higiena stomatologiczna oraz kierunku lekarskiego zaaprobowały propozycje tych zmian w programach studiów na posiedzeniach z 22 i 25 marca 2022 r.

(akta kontroli str. 1136-1146)

Z protokołów hospitacji praktyk realizowanych w latach akademickich 2019/2020-2020/2021 wynika, że dokonywano ich głównie ze względu na częste uwagi studentów, zgłaszane w ankietach. W roku 2019/2020 hospitacje (sześć podmiotów na kierunku lekarskim i jeden na lekarsko-dentystycznym), ze względu na sytuację epidemiologiczną, przeprowadzono w formie rozmów telefonicznych m.in. w Klinice Chirurgii Naczyń Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego oraz różnych oddziałach Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Elblągu, Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej, Wielospecjalistycznego Szpitala Miejskiego w Bydgoszczy, Mazowieckiego Szpitala Specjalistycznego Sp. z o.o. Realizację praktyk utrudniała konieczność testowania się personelu medycznego na obecność wirusa SARS-CoV-2, a nie wszystkie jednostki wiedziały o finansowaniu testów dla studentów przez NFZ. Zespół hospitujący kontaktował się z dyrektorem danej placówki lub osobą odpowiedzialną za praktyki, oceniał możliwość odbywania praktyk, wyjaśniał zasady finansowania testów i przypominał o prawie do odbywania praktyk, mimo sytuacji epidemiologicznej, a także o możliwości realizacji praktyk w ramach wolontariatu. W roku 2020/2021 hospitacje (dwa podmioty na kierunku lekarskim i trzy na lekarsko-dentystycznym) prowadzono m.in. na oddziale chirurgii Uniwersyteckiego Dziecięcego Szpitala Klinicznego w Białymstoku, w poradni Uniwersyteckiego Lekarza Rodzinnego i Specjalistycznej Lecznicy

Stomatologicznej UMB Sp. z o.o. Oceniono, że praktyki są na dobrym poziomie, efekty kształcenia są realizowane, a opiekunowie praktyk są przygotowani metodycznie i merytorycznie oraz zaangażowani. Wystąpiły jednak „incydentalne sytuacje, gdy studenci mieli kilku opiekunów praktyk zmieniających się w poszczególnych dniach trwania praktyki w zależności od ich dyspozycyjności i aktualnego harmonogramu zabiegów, co mogło utrudniać realizację zakładanych efektów kształcenia”. Zespół hospitujący rozmawiał, w tym telefonicznie bezpośrednio z uczestnikami praktyk, którzy następnie składali osobne i anonimowe ankiety. Koordynator praktyk wnioskowała o podjęcie działań doskonalących, m.in. przez przypisanie jednego konkretnego opiekuna do grupy studentów, odpowiedzialnego za nadzór nad realizacją efektów kształcenia. Hospitacje praktyk w roku 2021/2022 były zaś w toku. (akta kontroli str. 1136-1144, 1147-1148)

Na Wydziale Nauk o Zdrowiu Wydziałowa Komisja ds. Praktyk Zawodowych opracowała sprawozdania z realizacji praktyk (kierunki pielęgniarstwo i położnictwo) za lata 2019/2020 i 2020/2021, a opiekunowie praktyk kierunku pielęgniarstwo sporządzili też podsumowanie za rok 2019/2020. Z dokumentów tych wynika, m.in. że:

- Na kierunku pielęgniarstwo I i II st. w latach 2019/2020 i 2020/2021 „studenci nie w pełni zrealizowali” zajęcia programu nauczania, gdyż sytuacja związana z Covid-19 „spowodowała utrudnienia w ich realizacji”. Komunikatem z 29 czerwca 2020 r. Rektor dopuścił możliwość przeniesienia realizacji praktyk na kolejny rok. W roku 2019/2020 niecałe 10% studentów przeniosło praktyki na przyszły rok, zaś w roku 2020/2021 praktyki zostały zrealizowane zgodnie z planem. W roku 2019/2020 problemem był „brak możliwości wchodzenia do placówek leczniczych z powodu pandemii i ograniczeń z tym związanych”. Na podstawie analizy 89 ankiet studentów dotyczących praktyk w roku 2019/2020 Wydziałowa Komisja ds. Praktyk Zawodowych uznała, że praktyki odbywały się zgodnie z ich regulaminem, personel i opiekunowie życzliwie odnosili się do studentów i rzetelnie nadzorowali ich działania. Część studentów realizowała praktyki na zasadzie wolontariatu. Opiekunowie pozostawali ze studentami w kontakcie e-mailowym i telefonicznym i nie otrzymywali od nich, ani od prowadzących zajęcia negatywnych sygnałów dotyczących praktyk. Za rok 2020/2021 uzyskano ankiety od 230 studentów.
- Na kierunku położnictwo I i II st. Wydziałowa Komisja na podstawie 180 ankiet studentów za rok 2019/2020, uznała że w większości przypadków praktyki odbyły się zgodnie z ich regulaminem. „Personel nie zawsze życzliwie odnosił się do studentów i poświęcał im odpowiednią ilość czasu”. Praktyki za rok 2020/2021 odbyły się zgodnie z planem nauczania. Opiekunowie (wg stanu na 21 września 2021 r.) nie uzyskali ankiet od studentów za ten rok, nie otrzymywali też uwag co do realizacji i przebiegu praktyk. Część praktyk uległa wydłużeniu, ze względu na to, że w poszczególnych szpitalach wymagano mniejszej liczby osób przebywających jednorazowo na zajęciach.

W latach 2019/2020-2020/2021 Wydziałowa Komisja nie dokonywała hospitacji praktyk, w związku z sytuacją epidemii i ograniczonym wstępem do placówek.

(akta kontroli str. 1207-1218, 1498-1499)

2.3. Badaniem NIK poddano sposób przygotowania programu kształcenia dla kierunku lekarskiego dla cyklu kształcenia rozpoczynającego się w roku akademickim 2020/2021. Działania w tym zakresie przedstawiały się jak niżej.

Prace nad tym programem toczyły się z udziałem podmiotów, wskazanych w uchwale Nr 47/2019 Senatu z dnia 29 maja 2019 r. w sprawie wytycznych dotyczących opracowywania programów studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia, jednolitych studiów magisterskich w UMB tj. Rady Wydziału i samorządu studenckiego. (akta kontroli str. 454-459)

Kierownik Dziekanatu Wydziału Lekarskiego mejlem z 1 kwietnia 2020 r. zwróciła się do Rady Programowej kierunku lekarskiego kadencji 2016-2020 o zaopiniowanie programu i planu studiów na cykl kształcenia, rozpoczynający się w roku akademickim 2020/2021 (oparty na programie i planie, dotyczącymi cyklu rozpoczętego w roku akademickim 2019/2020) oraz zgłoszenie uwag i propozycji zmian w terminie do 6 kwietnia 2020 r. Rozpatrzenie zgłoszonych uwag miało nastąpić w tym dniu na „wirtualnym” posiedzeniu Rady programowej (w trybie on-line).

Wspomniane materiały przesłane zostały wszystkim członkom Rady, w tym: dziekanowi i dziewięciu innym pracownikom naukowym (dwóch z nich było zarazem interesariuszami zewnętrznymi, prowadzącymi prywatne praktyki lekarskie), przedstawicielom sześciu lat studiów kierunku lekarskiego (w składzie Rady), jak też kierownikom Zakładów Radiologii oraz Genetyki Klinicznej (spoza Rady), którzy wcześniej zgłosili Dziekanowi Wydziału Lekarskiego propozycje do programu i planu studiów na przyszły cykl kształcenia.

Na posiedzeniu on-line z 6 kwietnia 2020 r. Rada Programowa (w trybie zdalnym) rozpatrzyła propozycje do programu i planu studiów, zgłoszone przez ww. kierowników Zakładów oraz uwagi czterech członków Rady, w tym dziekana, dwóch pracowników naukowych i starosty VI roku studiów kierunku lekarskiego (przedstawiciela studentów). Również na posiedzeniu Kolegium Dziekańskiego 15 kwietnia 2020 r. omówiono propozycję planu studiów na nowy cykl kształcenia. W dniach 7-22 kwietnia 2020 r. w drodze e-mailowej trzech członków Rady, w tym starosta VI roku studiów (zgłaszających propozycje na posiedzenie z 6 kwietnia 2020 r.) oraz Kierownicy Zakładów Radiologii i Genetyki Klinicznej konsultowali między sobą i Dziekanem sposób uwzględnienia przedstawionych propozycji i zgłaszali dalsze uwagi. Wypracowany 22 kwietnia 2020 r. projekt programu kierownik Dziekanatu przedłożyła na posiedzenie Rady Programowej, które zwołała na 23 kwietnia 2020 r. (w formule on-line). Rada Programowa na posiedzeniu w trybie on-line 23 kwietnia 2020 r. (16 członków biorących udział w posiedzeniu z 6 marca 2020 r.) z udziałem kierowników Zakładów Radiologii oraz Genetyki Klinicznej zaakceptowała projekt programu i planu studiów, uwzględniający zgłoszone propozycje dotyczące sześciu przedmiotów, w tym w zakresie liczby wykładów, ćwiczeń i zajęć oraz roku studiów, na którym przedmiot powinien się znaleźć.

(akta kontroli str. 390-403)

Pismem z 21 kwietnia 2020 r. Dziekan zwołał posiedzenie Rady Wydziału Lekarskiego na 28 kwietnia 2020 r. (on-line) celem zaopiniowania projektów programów kształcenia na wszystkich czterech kierunkach, prowadzonych przez Wydział, w tym na kierunku lekarskim. Propozycje programów zostały zamieszczone na stronie internetowej i udostępnione członkom Rady Wydziału. W głosowaniu Rada Wydziału Jednomyślnie (130 głosów za) podjęła uchwałę o pozytywnym zaopiniowaniu programu na kierunku lekarskim na rok 2020/2021 (Nr 10/2020 z 28 kwietnia 2020 r.). Jeszcze przed jej podjęciem Parlament Studentów uchwałą Nr 4/2020 z 22 kwietnia 2020 r. zaopiniował pozytywnie wszystkie cztery programy studiów, objęte uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego z 28 kwietnia 2020 r.

(akta kontroli str. 404-410, 436)

Rektorat 22 kwietnia 2020 r. zwołał w drodze e-mailowej posiedzenie Senatu na 29 kwietnia 2020 r. (w trybie on-line). Senat jednomyślnie (25 głosów za) w trybie on-line²² przyjął programy studiów wszystkich czterech kierunków, pozytywnie zaopiniowane przez Radę Wydziału Lekarskiego 28 kwietnia 2020 r., w tym kierunku lekarskiego – uchwałą Nr 55/2020 z 29 kwietnia 2020 r. Tryb i sposób głosowania elektronicznego Rektor określił zarządzeniem Nr 31/2020 z 17 kwietnia 2020 r.

(akta kontroli str. 411-417)

W podjęciu uchwały Rady Wydziału brało udział m.in. 11 przedstawicieli studentów, a w podjęciu uchwały Senatu – siedmiu przedstawicieli, w tym w obu głosowaniach starosta VI roku studiów kierunku lekarskiego.

(akta kontroli str. 404-410)

W pracach nad tym programem nie stosowano części dodatkowych wymogów, wynikających z procedury planowania i rozliczenia dydaktyki w UMB od roku akademickim 2019/2020, wprowadzonej zarządzeniem Nr 95/2019 Rektora UMB. Przewidywała ona, że projekt uchwały Senatu, dotyczący m.in. programu studiów jest opiniowany przez Radę Wydziału w terminie do 15 kwietnia 2020 r. po zaakceptowaniu przez Prorektora ds. Kształcenia. Prorektor ds. kształcenia (członek Rady Wydziału Lekarskiego) nie uczestniczył w podjęciu uchwały Rady

²² Zgodnie z § 1 ust. 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, organy uczelni mogły podejmować uchwały w trybie obiegowym lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej, niezależnie od trybu podejmowania uchwał, przewidzianego w aktach wewnętrznych uczelni: w okresie od 26 marca do 9 kwietnia 2020 r. tylko w sprawach niezbędnych do funkcjonowania uczelni, a od 10 kwietnia do 24 maja 2020 r. we wszystkich sprawach.

Wydziału z 28 kwietnia 2020 r. i nie wyraził odrębnej akceptacji odnośnie programów, zaopiniowanych w tej uchwale. Dziekan Wydziału wyjaśniła w tej sprawie, że w Procedurze „jest mowa o opiniowaniu dokumentów zgodnie z uchwałami Senatu w sprawie wytycznych dotyczących opracowywania programu studiów i studiów podyplomowych”, tak więc Rada Wydziału „kierowała się przede wszystkim wytycznymi zawartymi w uchwale Senatu Nr 47/2019”, a zarządzenie Rektora „wymieniając wśród akceptujących i opiniujących projekty uchwał Prorektora ds. Kształcenia” jest nieprecyzyjne, bowiem zgodnie ze wskazaną uchwałą Senatu, Prorektor „akceptuje wcześniej wzór programu studiów”, a nie gotowy projekt programu. Zgodnie z wytycznymi Senatu, opinia Prorektora nie była niezbędna. Jednocześnie Prorektor ds. Kształcenia jest członkiem Rady Wydziału jako kierownik jednostki organizacyjnej wydziału – Zakładu Fizjologii [...] a także członkiem Senatu UMB”. Ponadto termin zaopiniowania programów „został przesunięty z uwagi na techniczne możliwości organizacji posiedzenia Rady Wydziału. W marcu 2020 roku rozpoczęła się pandemia Covid-19. Uczelnia w ciągu kilku tygodni zorganizowała działanie platform komunikacyjnych umożliwiających [...] udział w posiedzeniach na żywo. Kwietniowe posiedzenie Rady Wydziału było pierwszym takim posiedzeniem on-line, dzięki czemu udało się prawie zachować wymagany Procedurą termin 15 kwietnia”.
(akta kontroli str. 446-449, 1018-1020)

Program powyższy był zmieniany dwukrotnie, uchwałami Senatu Nr 66/2020 i Nr 1776/2020 z 28 maja i 30 września 2020 r. (podjętymi jednogłośnie: 17 i 19 głosów za). Zmiana uchwalona 28 maja 2020 r. nie była opiniowana przez Radę Wydziału, ani przez samorząd studencki. Dziekan wyjaśniła, że „zmiany dotyczyły kosmetycznych poprawek w punktach ECTS” i „nie wpłynęły, ani na ilość godzin, układ przedmiotów czy zakres merytoryczny programu”, ani na „merytoryczny zakres nauczania studentów”. Tak więc, „bezprzedmiotowe było zasięgnięcie opinii w sprawach porządkujących i technicznych, a nie merytorycznych Samorządu Studenckiego i Rady Wydziału”.
(akta kontroli str. 513-522, 1018-1020)

Zmiana programu uchwalona 30 września 2020 r. została zaakceptowana przez Radę programową kadencji 2016-2020 (z udziałem przedstawicieli studentów) 21 września 2020 r. i pozytywnie zaopiniowana przez Parlament Studentów uchwałą Nr 24/2020 z 18 września 2020 r., a następnie przez Radę Wydziału Lekarskiego uchwałą Nr 34/2020 z 23 września 2020 r. (podjętą jednomyślnie – 52 głosy za, z udziałem przedstawicieli studentów i Prorektora ds. kształcenia). Zmiany objęły zarówno program studiów, jak i plan studiów (stanowiący jego załącznik) i dotyczyły dodania dwóch nowych przedmiotów na V rok, rozkładu i proporcji ćwiczeń i seminariów na niektórych przedmiotach IV-VI roku oraz przesunięcia jednego efektu kształcenia między ginekologią i pediatrią. Zmiana planu studiów nie była przedmiotem odrębnej uchwały Rady Wydziału w sprawie jego zatwierdzenia. Prodziekan wyjaśnił, że „plan studiów był załącznikiem do programu” i „był rozpatrywany w jednym punkcie porządku obrad Rady Wydziału”. Dziekan „zreferowała zmiany, zwracając uwagę oddzielnie na program i plan studiów”. Należy więc uznać, że mimo zapisu w uchwale „zaopiniowanie”, „Rada Wydziału zaakceptowała, a tym samym zatwierdziła plan studiów”.
(akta kontroli str. 418-437, 1006-1008)

Przebiegiem, oceną i doskonaleniem programów studiów zajmowały się w UMB odpowiednie grupy robocze Wydziałowych Zespołów ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia z udziałem nauczycieli akademickich i studentów. W toku kontroli poddano badaniu przegląd programów studiów na kierunku lekarskim, lekarsko-dentystycznym i pielęgniarstwo.

Oceny programów kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego dokonywały grupy robocze tych kierunków na Wydziale Lekarskim zbierające się z reguły dwa razy w roku. Dokonywały one przeglądu programów i planów studiów dla wszystkich realizowanych w danym roku akademickim cykli kształcenia tj. sześciu cykli kierunku lekarskiego i pięciu cykli kierunku lekarsko-dentystycznego. Weryfikowały one zgodność programów i planów z efektami kształcenia oraz zgodność liczby godzin zajęć dydaktycznych z przedmiotów i przypisanymi im punktów ECTS z sylabusami. Kontrolowały także przestrzeganie harmonogramów zajęć i ich zgodność z planami studiów. Stwierdzone uchybienia jak np. brak aktualnych sylabusów, harmonogramów lub regulaminów dydaktycznych na stronie internetowej jednostki, prowadzącej zajęcia z danego przedmiotu, czy niezgodności i rozbieżności między ww. dokumentami wskazywane były w protokołach tych grup roboczych (oddzielnie dla

każdego przedmiotu i roku studiów). W szczególności, grupa robocza kierunku lekarsko-dentystycznego dokonała przeglądu programów i kontroli harmonogramów 19 maja – 10 czerwca 2020 r. i 24-28 maja 2021 r., a grupa robocza kierunku lekarskiego czynności tych dokonała na spotkaniach 18 marca i 18 czerwca 2020 r. i 29 czerwca 2021 r.
(akta kontroli str. 639-641, 674-675, 1145-1146, 1219-1243)

Na Wydziale Nauk o Zdrowiu przegląd (wrywkową kontrolę) programów studiów prowadziły grupy robocze kierunków studiów Wydziałowej Komisji ds. Programów Studiów Wydziału Nauk o Zdrowiu. Kontrola (z której sporządzano protokoły) dotyczyła m.in. przestrzegania planów studiów i harmonogramów, ich zgodności z efektami uczenia się, sprawdzano też sylabusy i liczbę godzin zajęć. Na kierunku pielęgniarstwo, poddanym bliższej analizie, grupa robocza nie stwierdziła nieprawidłowości. Grupa ta odbywała rocznie po 20 spotkań, na których m.in. weryfikowała zgodność sylabusów z planami studiów w rozpoczynających się cyklach kształcenia, tworzyła matryce efektów kształcenia i plany studiów w podziale na I i II stopnia (co roku), a w razie próśb studentów o przyjęcie lub przywrócenie na II rok studiów analizowała też różnice programowe studiów na kolejnych cyklach kształcenia (w latach 20219/2020 i 2020/2021).
(akta kontroli str. 697-698, 718-719, 762-763, 1244-1249)

2.4. UMB prowadził w latach akademickich 2019/2020-2021/2022 łącznie sześć kierunków w formie stacjonarnej i niestacjonarnej tj. lekarski, lekarsko-dentystyczny, fizjoterapia i położnictwo II st. – w całym tym okresie, zaś zdrowie publiczne II st. i kosmetologia I st. – tylko w latach 2019/2020 i 2020/2021, przy czym:

- na kierunku kosmetologia I st. zajęcia dotyczyły cykli rozpoczętych w latach 2017/2018-2018/2019 i prowadzone były łącznie dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej, a od roku 2021/2022 kierunek ten obejmuje tylko formę stacjonarną;
- na dwóch kierunkach tj. zdrowie publiczne II st. i położnictwo II st. zajęcia dotyczyły cykli rozpoczętych w latach 2018/2019-2021/2022 i prowadzone były odrębnie w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, zaś kierunek zdrowie publiczne II st. od roku 2021/2022 prowadzony jest tylko w formie stacjonarnej;
- na pozostałych trzech kierunkach tj. lekarski, lekarsko-dentystyczny i fizjoterapia – zajęcia w ramach cykli rozpoczętych w latach 2014/2015-2018/2019 prowadzone były łącznie dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej, zaś zajęcia w ramach cykli rozpoczętych w latach 2019/2020-2021/2022 prowadzone były odrębnie dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej.
(akta kontroli str. 388-389)

Zgodnie z art. 62 ust. 2 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce zajęcia na studiach stacjonarnych są prowadzone odrębnie od zajęć na studiach niestacjonarnych. Z kolei stosownie do art. 265 i art. 268 ust. 2 Przepisów wprowadzających ww. Prawo, studia rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 prowadzi się na podstawie dotychczasowych programów kształcenia (stających się programami studiów), a senaty uczelni dostosują programy studiów rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020 do wymagań określonych w ustawie w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ww. Prawa tj. do 1 października 2019 r.

Liczba studentów na kierunkach lekarskim, lekarsko-dentystycznym i fizjoterapia uczących się w formie stacjonarnej była w okresie objętym kontrolą kilkakrotnie wyższa od liczby studentów w formie niestacjonarnej. Stosunek liczby studentów stacjonarnych do niestacjonarnych wzrósł na kierunkach lekarskim (z 4,61 w roku akademickim 2019/2020 do 3,35 w roku akademickim 2021/2022) i lekarsko-dentystycznym (z 7,3 do 5,4), a na fizjoterapii zmalał (z 25,8 do 50,3). Z kolei na kierunku położnictwo II stopnia liczba studentów uczących się w formie niestacjonarnej była nieco wyższa od liczby studentów w formie stacjonarnej, a stosunek liczby studentów stacjonarnych do niestacjonarnych wzrósł z 0,8 w roku akademickim 2019/2020 do 0,9 w roku akademickim 2021/2022.

Zarazem łączna liczba studentów UMB uczących się stacjonarnie była wyższa od uczących się niestacjonarnie, stosownie do art. 62 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce. W kolejnych latach akademickich było: 2019/2020 – 4874 studentów na zajęciach stacjonarnych i 410 na niestacjonarnych (razem 5284), 2020/2021 – 4988 na zajęciach

stacjonarnych i 506 na niestacjonarnych (razem 5494) i 2021/2022 – 5133 na zajęciach stacjonarnych i 572 na niestacjonarnych (razem 5705). (akta kontroli str. 144-145)

Analiza sposobu rozdziału zajęć praktycznych dla studentów stacjonarnych i niestacjonarnych na przykładzie III roku studiów na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym w roku akademickim 2021/2022 (semestr letni) wykazała, że dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej studiów opracowano odrębne harmonogramy zajęć, w których przewidziano ćwiczenia i seminaria z poszczególnych przedmiotów w tych samych klinikach lub zakładach, ale w różnych dniach (inne dni tygodnia lub inne tygodnie). (akta kontroli str. 1357-1374)

2.5. Łączna liczba studentów na objętych badaniem kierunkach studiów w latach akademickich 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022 kształtowała się jak niżej:

- lekarski – studia stacjonarne 1112, 1129 i 1149, studia niestacjonarne 241, 353 i 427 oraz studia w jęz. angielskim 400, 435 i 420;
- lekarsko-dentystyczny – studia stacjonarne 343, 349 i 350 oraz niestacjonarne 47, 64 i 65;
- pielęgniarstwo I i II st. (studia stacjonarne²³) – 365, 400 i 398 oraz 163, 174 i 216;
- położnictwo I (studia stacjonarne) – 149, 124 i 89,
- położnictwo II st. – studia stacjonarne 29, 39 i 62 oraz niestacjonarne 32, 48 i 71;
- ratownictwo medyczne I st. (studia stacjonarne) – 111, 110 i 113;
- fizjoterapia – studia stacjonarne 232, 317 i 402 oraz niestacjonarne 9, 8 i 8.

(akta kontroli str. 144-145)

Relacja pomiędzy liczbą nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia, a liczbą studentów na tych kierunkach przedstawiała się jak następuje: na kierunku lekarskim stacjonarnym wynosiła od 0,41 do 0,44 (wzrost), a niestacjonarnym od 0,93 do 0,82 (spadek); na kierunku lekarsko-dentystycznym stacjonarnym od 0,80 do 0,78, a niestacjonarnym od 2,85 do 1,95; na kierunku pielęgniarstwo I st. od 0,30 do 0,27 oraz II st. od 0,34 do 0,21; na kierunku położnictwo I st. od 0,61 do 0,84 oraz II st. od 0,92 do 0,65 (stacjonarne) i od 0,97 do 0,51 (niestacjonarne); na kierunku ratownictwo medyczne I st. od 0,91 do 0,86 a na fizjoterapii od 0,46 do 0,27 (stacjonarne) i 0,33 (niestacjonarne). Na jednego nauczyciela przypadało więc średnio przeważnie od 1,2 do 4,5 studenta. (akta kontroli str. 144-145)

2.6. Sposób realizacji programu kształcenia był przedmiotem uwag studentów w arkuszach opinii (składanych podczas hospitacji zajęć) i uwag absolwentów w ankietach. Przeważnie zgłaszano uwagi dotyczące większej liczby zajęć praktycznych i zagadnień dydaktycznych na kierunkach: lekarskim (lata 2019/2020-2021/2022), pielęgniarstwo (2021/2022), położnictwo, fizjoterapia (2020/2021-2021/2022) lub większej liczby zajęć praktycznych na kierunku ratownictwo medyczne (2020/2021-2021/2022). Na kierunku lekarsko-dentystycznym były pojedyncze uwagi dotyczące kształcenia praktycznego (lata 2019/2020 i 2021/2022) i treści programu (2019/2020-2021/2022). Występowały też uwagi co do sposobu prowadzenia zajęć na kierunku położnictwo, pielęgniarstwo i fizjoterapia (2021/2022). Ponadto były m.in. zgłaszane uwagi: na kierunku lekarskim o przeniesienie zajęć na platformę Blackboard i zakup dostępu do platform edukacyjnych (rok 2020/2021 i 2021/2022), brak dostępu co pacjenta z powodu Covid-19 (2021/2022) czy powstanie centrum symulacji dla fizjoterapii (2021/2022). (akta kontroli str. 1403-1409)

Szczegółowe propozycje działań naprawczych w zakresie realizacji programu kształcenia zawierały m.in. raporty zbiorcze i końcowe z przeglądu jakości kształcenia Wydziału Lekarskiego. I tak, w raportach za 2019/2020 rok wskazano potrzebę podjęcia działań w związku z brakiem miejsc siedzących podczas ćwiczeń, utrudnień w wejściu oraz dostępie do komputerów w Klinice Chorób Zakaźnych i Neuroinfekcji, a także ograniczone wykorzystanie pomocy naukowych w Zakładzie Radiologii i Klinice Pediatrii na kierunku lekarskim. W raporcie podsumowującym UMB za rok 2019/2020 przyjęto te działania do realizacji; w raportach zbiorczym i podsumowującym za rok 2020/2021 wskazano że działania te są w toku realizacji (poprawa warunków ćwiczeń przez rozbudowę szpitala) lub zrealizowane (wykorzystanie pomocy dydaktycznych). W raportach za rok 2020/2021

²³ W roku ak. 2019/2020 na kierunku pielęgniarstwo II stopnia kształcił się w formie niestacjonarnej jeden student.

zgłoszono potrzebę działań głównie w zakresie udostępnienia seminariów z Kliniki Dermatologii i Wenerologii, zwiększenia liczby podręczników on-line i księgozbioru z wybranych przedmiotów, małą ilością zajęć praktycznych w Klinice Pediatrii i Gastroenterologii, hybrydowej formy zajęć w Zakładzie Genetyki Klinicznej, umożliwienie zobaczenia większej liczby zajęć w Klinice Chirurgii Naczyń i Transplantacji na kierunku lekarskim, a na kierunku lekarsko-dentystycznym – niewłaściwie działającego sprzętu komputerowego na sali seminaryjnej Zakładu Ortodoncji. Ponadto w listopadzie 2020 r. prodziekan Wydziału Lekarskiego przeprowadziła przegląd zajęć dydaktycznych na kierunku lekarsko-dentystycznym, przyjmując uwagi od starostów lat I-V. Uwagi te zostały załatwione na bieżąco. (akta kontroli str. 600-647, 653-704, 1243)

W raportach zbiorczych i końcowych z przeglądu jakości kształcenia Wydziału Nauk o Zdrowiu z lat 2019/2020-2020/2021 wskazywano głównie na potrzebę działań doskonalących przez szczegółową weryfikację dokumentów programowych wszystkich kierunków oraz aktywizację studentów do wypełniania ankiet dotyczących nauczycieli akademickich i pracy dziekanatów. (akta kontroli str. 714,741, 758-797)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację programów kształcenia na Uczelni. Przeanalizowanych osiem programów studiów było zgodnych z przepisami rozporządzenia w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodów medycznych, z wyjątkiem uchybień o charakterze technicznym w siedmiu programach. Programy studiów podlegały systematycznej ocenie i doskonaleniu. Poddany analizie program studiów kierunku lekarskiego przygotowano zgodnie z uchwałą Senatu, ale z powodu epidemii Covid-19 i konieczności wdrożenia obrad zdalnych nie zastosowano niektórych dodatkowych wymogów, wynikających z zarządzenia Rektora (m.in. nieznaczne przekroczenie terminu zaopiniowania programu przez Radę Wydziału). Zajęcia na studiach stacjonarnych były prowadzone odrębnie od zajęć na studiach niestacjonarnych. Uwagi studentów dotyczące procesu kształcenia były w miarę możliwości uwzględniane.

OBSZAR

3. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia

3.1.1. Nadzór nad jakością kształcenia w latach akademickich 2019/2020-2021/2022 uregulowany został uchwałami Senatu w sprawie Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w UMB: Nr 102/2019 z 28 listopada 2019 r. (ze zmianą Nr 93/2019 z 9 grudnia 2019 r.) oraz Nr 182/2021 z 30 września 2021 r. W latach 2019/2020 i 2020/2021 działały:

1) Uczelniany Zespół do Spraw Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (powołany przez Rektora na kadencje 2016-2020 i 2020-2024)

Zespół liczył łącznie 25 osób, w tym Pełnomocnik Rektora ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (przewodniczący), Prorektor ds. Kształcenia, dziewięciu nauczycieli akademickich (po trzech z każdego Wydziału), sześciu przedstawicieli studentów (po dwóch z każdego Wydziału), trzech doktorantów, konsultant wojewódzki ds. neurologii, dwóch przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych (Uniwersyteckiego oraz Dziecięcego Szpitala Klinicznego) i dwie osoby wskazane przez Rektora. W składzie Zespołu wprowadzono jedną zmianę, dotyczącą przedstawiciela studentów.

2) trzy Wydziałowe Zespoły ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, powołane przez Rady Wydziałów: Lekarskiego z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim, Nauk o Zdrowiu oraz Farmaceutycznego z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej (na kadencje 2016-2020 i 2020-2024).

W skład Zespołów wchodził: przewodniczący, koordynatorzy ds. potwierdzenia efektów uczenia się, przedstawiciele nauczycieli akademickich, studentów, absolwentów oraz interesariuszy zewnętrznych.

3) trzy Wydziałowe Komisje ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, powołane przez wspomniane Rady Wydziałów, złożone z dziekanów i prodziekanów. Przewodniczącymi Komisji byli Dziekani, w ich skład wchodziłi Dziekani i Prodziekani. (akta kontroli str. 303-307, 600-797)

W roku 2021/2022 działały zaś:

1) Uczelniany Zespół do Spraw Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (powołany przez Rektora na kadencję 2020-2024)
Skład Zespołu pozostał bez zmian w stosunku do roku 2020/2021.

2) trzy Wydziałowe Zespoły ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, powołane przez Rady Wydziałów: Lekarskiego z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim, Nauk o Zdrowiu oraz Farmaceutycznego z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej (na kadencję 2020-2024).

Jakość kształcenia na kierunkach lekarskim i lekarsko-dentystycznym oceniał Zespół (do roku 2021/2022 także Komisja) na Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologii, a na kierunkach: pielęgniarstwo, położnictwo, ratownictwo medyczne i fizjoterapia – Zespół (do roku 2021/2022 także Komisja) na Wydziale Nauk o Zdrowiu. (akta kontroli str. 340-343)

W latach akademickich 2019/2020 i 2020/2021 Wydziałowe Zespoły przygotowywały raporty zbiorcze z przeglądu jakości kształcenia i przedstawiały je Wydziałowym Komisjom do 30 czerwca. Wydziałowe Komisje sporządzały zaś raporty końcowe z jakości kształcenia do 30 września. Raporty te, po zatwierdzeniu przez Rady Wydziałów, przedstawiane były Uczelnianemu Zespołowi do 15 października, który sporządzał raporty podsumowujące, przekazywane Rektorowi i Senatowi do 30 grudnia. Senat zatwierdził te raporty uchwałami Nr 240/2020 z 26 listopada 2020 r. (za rok 2019/2020) i Nr 265/2021 z 24 listopada 2021 r. (za rok 2020/2021). (akta kontroli str. 306, 333, 342-343, 370, 525-599)

Od roku 2021/2022 Wydziałowe Zespoły miały przygotowywać raporty końcowe z przeglądu jakości kształcenia na poszczególnych kierunkach i przedstawiać je Dziekanom do 30 września. Raporty podlegały zaopiniowaniu przez Rady Wydziału i przedstawieniu Uczelnianemu Zespołowi do 15 października. Uczelniany Zespół miał przygotować raport podsumowujący i przedstawić go Rektorowi i Senatowi do 30 grudnia.

Szczegółowy tryb działania i czynności przypisane Zespołom lub Komisjom określały Regulaminy Działania Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w UMB, przyjęte zarządzeniami Rektora Nr 93/2019 z 9 grudnia 2019 r. i Nr 150/2021 z 23 grudnia 2021 r. (akta kontroli str. 308-339, 344-387)

3.1.2. Wydziałowe Zespoły ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia przeprowadzały hospitacje zajęć dydaktycznych:

- w roku akademickim 2019/2020 – razem 73, w tym 56 na Wydziale Nauk o Zdrowiu, dziewięć na Wydziale Lekarskim i osiem na Wydziale Farmaceutycznym,
- w roku akademickim 2020/2021 – razem 157, w tym 36 na Wydziale Nauk o Zdrowiu, 41 na Wydziale Lekarskim i 28 na Wydziale Farmaceutycznym.

(akta kontroli str. 648-651, 707-713, 736-741, 802-806)

Wnioski wynikające z hospitacji za lata 2019/2020 i 2020/2021 zawierały raporty zbiorcze i końcowe hospitacji sporządzone przez Wydziałowe Zespoły oraz Komisje ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia: Wnioski za rok 2021/2022 zawarte będą w raportach końcowych Wydziałowych Zespołów, które winny być sporządzone do 30 września 2022 r. W szczególności Zespoły i Komisje na Wydziale Lekarskim i Wydziale Nauk o Zdrowiu za lata 2019/2020 i 2020/2021 stwierdziły co następuje:

1) na Wydziale Lekarskim – lata 2019/2020 (raporty zbiorczy i końcowy z 30 czerwca i 21 września 2020 r.) i 2020/2021 (raporty zbiorczy i końcowy z 30 czerwca i 20 września 2021 r.); na kierunku lekarskim było pięć hospitacji w roku 2019/2020 (tylko semestr zimowy) i 16 w roku 2020/2021 (tylko semestr letni), a na lekarsko-dentystycznym – cztery hospitacje w roku 2019/2020 i pięć w roku 2020/2021 (tylko semestry zimowe).

Bardzo dobrze oceniono osoby prowadzące zajęcia dydaktyczne i warunki kształcenia, w tym wyposażenie i dostęp do aparatury i sprzętu laboratoryjnego na kierunku lekarskim (z wyjątkiem Kliniki Gastroenterologii ocenionej na 4 w zakresie dostępu do komputerów i Kliniki Chorób Zakaźnych i Neuroinfekcji ocenionej na 2 w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych) i na kierunku lekarsko-dentystycznym (z wyjątkiem Zakładu Ortodoncji, z uwagi na problemy ze sprzętem komputerowym w sali seminaryjnej). Pojedyncze uwagi dotyczyły utrudnionej dostępności do księgozbioru lub braku podręczników z zakresu stomatologii oraz na kierunku lekarskim z zakresu chorób zakaźnych i wewnętrznych (rok 2019/2020) oraz interny i anestezjologii (rok 2020/2021). Ponadto w roku 2019/2020 na kierunku lekarsko-dentystycznym 20% osób zgłosiło, że grupy na anatomii są zbyt liczne.

Raporty końcowe hospitacji zawierały propozycje następujących działań naprawczych: na kierunku lekarskim – poszerzenie zasobów i zwiększenie dostępności do księgozbioru oraz zwiększenie wykorzystania pomocy naukowych w jednostkach, a na kierunku lekarsko-dentystycznym – zmniejszenie liczebności grup na zajęciach z anatomii (rok 2019/2020) oraz wizualizacja omawianych tematów podczas ćwiczeń (lata 2019/2020-2020/2021).

Uszczegółowienia wniosków wynikających z hospitacji dokonywano w raportach zbiorczych i końcowych z przeglądu jakości kształcenia. W raportach tych wskazywano m.in. przedmioty, w których należy zwiększyć księgozbiór, liczbę podręczników czy poszerzyć dostęp do zasobów elektronicznych Biblioteki oraz konkretne zakłady i kliniki, w których należy zwiększyć wykorzystanie pomocy naukowych i materiałów dydaktycznych lub zwiększyć ilość zajęć praktycznych lub możliwość obejrzenia zabiegów lub wyników badań. Sugestie te przekazywano kierownikom jednostek, informując ich, że mogą składać zapotrzebowania w Bibliotece na materiały, z których korzystają studenci. (akta kontroli str. 600-704)

2) na Wydziale Nauk o Zdrowiu – lata 2019/2020 (raporty zbiorczy i końcowy z 24 czerwca i 24 września 2020 r.) i 2020/2021 (raporty zbiorczy i końcowy z 25 czerwca i 15 września 2021 r.); w szczególności hospitacje dotyczyły zajęć na kierunkach: lekarskim – pięć w roku 2019/2020 i jedna w roku 2020/2021, lekarsko-dentystycznym – jedna w roku 2019/2020, pielęgniarstwo I i II stopnia – razem trzy w roku 2019/2020 i pięć w roku 2020/2021, położnictwo I i II stopnia – razem pięć w roku 2019/2020 oraz siedem w roku 2020/2021, fizjoterapia – sześć w roku 2019/2020 i cztery w roku 2020/2021, ratownictwo medyczne I stopnia – osiem w roku 2019/2020 i dwa w roku 2020/2021.

Zajęcia dydaktyczne oceniono pozytywnie, studenci przeważnie nie mieli uwag do warunków kształcenia, ale uskarżali się na zbyt liczne grupy ćwiczeniowe i zbyt małą liczbę podręczników w wypożyczalni (część studentów oceniała dostępność i zasoby księgozbioru pozytywnie). W raportach końcowych z hospitacji postulowano: zakup dodatkowych podręczników w celu ułatwienia dostępu do księgozbioru i poprawienia jego jakości oraz prowadzenie zajęć w mniejszych grupach ćwiczeniowych. W raportach zbiorczych i końcowych z przeglądu jakości kształcenia na Wydziale Nauk o Zdrowiu nie uszczegóławiano powyższych propozycji.

W raportach zbiorczych wskazano natomiast, że wskutek epidemii SARS-CoV-2 w roku 2019/2020 hospitacje zostały od marca 2020 roku zawieszane, zaś w roku 2020/2021 prowadzono je głównie zdalnie przez platformę edukacyjną Blackboard, nie odbyło się zaś 20 hospitacji planowanych na zajęciach stacjonarnych w szpitalach i podstawowych ośrodkach opieki zdrowotnej. Podobnie w raportach podsumowujących przegląd jakości kształcenia podano, że w roku 2019/2020 pandemia spowodowała zmniejszenie liczby hospitacji i ograniczenie działalności uczelni już na początku semestru letniego, zaś w roku 2020/2021 hospitacje prowadzono zdalnie, gdyż większość zajęć w semestrze zimowym z powodu pandemii odbywała się w formie e-learningu. (akta kontroli str. 714-741,758-757)

3.1.3. W latach akademickich 2019/2020-2021/2022 prowadzono ankietyzację studentów w formie elektronicznej, z użyciem ankiet określonych w Regulaminach ankietyzacji zajęć dydaktycznych oraz systemu opieki dydaktycznej i naukowej UMB z 9 grudnia 2019 r. i z 23 grudnia 2021 r. Do wszystkich studentów kierowano ankietę dotyczącą procesu kształcenia w zakresie zajęć dydaktycznych, w tym ich organizacji (7 pytań), sposobu prowadzenia (2), postawy prowadzącego (3), seminariów (13) oraz wykładów (5). Do studentów Wydziału Nauk o Zdrowiu adresowano ponadto ankietę dotyczącą zajęć

praktycznych, w tym ich organizacji (7 pytań), prowadzenia zajęć (2) i postawy prowadzącego (3). Skala ocen wynosiła od 1 (bardzo źle) do 5 (bardzo dobrze). Ankieta dotycząca systemu opieki dydaktycznej i naukowej nad studentami, doktorantami i uczestnikami studiów podyplomowych zawierała zaś 18 pytań o dostępność infrastruktury uczelnianej, możliwość konsultacji w sprawach związanych z tokiem studiów lub jakością kształcenia oraz składania skarg i uwag dotyczących kształcenia, mobbingu, dyskryminacji, molestowania, jak też obsługi i załatwiania spraw w Dziale Spraw Studenckich.

(dowody: akta kontroli, str. 335-337, 369-383)

Zbiórce dane o wynikach ankietyzacji w latach 2019/2020 i 2020/2021 zawierały coroczne raporty podsumowujące z przeglądu jakości kształcenia, z których wynika m.in. że:

– w roku 2019/2020

Wypełnialność ankiety ewaluacyjnej wśród studentów wyniosła: na Wydziale Lekarskim 8,64%, na Wydziale Farmaceutycznym 6,07%, a na Wydziale Nauk o Zdrowiu 4,13%. Ze złożonych ankiet wynika, że najczęściej wybierano ocenę 5, w tym w części dotyczącej:

- zajęć edukacyjnych – od 61,71% do 95,06% (w tym Wydział Lekarski od 63,16% do 86,15%, a Wydział Nauk o Zdrowiu od 77,88% do 95,06%),
- seminariów – od 57,14% do 95,18% (w tym Wydział Lekarski od 63,44% do 94,12%, a Wydział Nauk o Zdrowiu od 77,49% do 95,18%),
- wykładów – od 48,47% do 89,25% (w tym Wydział Lekarski od 55,61% do 85,37%, a Wydział Nauk o Zdrowiu od 61,81% do 89,25%),
- zajęć praktycznych w Wydziale Nauk o Zdrowiu – od 39,34% do 67,21%.

Łącznie 12 nauczycieli akademickich na siedmiu kierunkach uzyskało ocenę negatywną w ponad 50% ankiet, w szczególności: na kierunku lekarskim dwie osoby na ćwiczeniach i jedna na seminarium, na kierunku fizjoterapia dwie osoby na wykładach i jedna na zajęciach praktycznych, na kierunku pielęgniarstwo po jednej osobie na wykładach i na zajęciach praktycznych.

– w roku 2020/2021

Wypełnialność ankiety ewaluacyjnej wśród studentów wzrosła: na Wydziale Lekarskim do 16,31%, na Wydziale Farmaceutycznym do 10,18%, a na Wydziale Nauk o Zdrowiu do 9,37%. Ze złożonych ankiet wynika, że najczęściej wybierano ocenę 5, w tym w części dotyczącej:

- zajęć edukacyjnych – od 59,82% do 86,24% (w tym Wydział Lekarski od 62,85% do 84,93%, a Wydział Nauk o Zdrowiu od 59,82% do 83,30%),
- seminariów – od 67,94% do 90,70% (w tym Wydział Lekarski od 71,32% do 87,10%, a Wydział Nauk o Zdrowiu od 67,94% do 79,62%),
- wykładów – od 64,07% do 83,21% (w tym Wydział Lekarski od 64,07% do 80,36%, a Wydział Nauk o Zdrowiu od 67,41% do 78,80%),
- zajęć praktycznych w Wydziale Nauk o Zdrowiu – od 65,25% do 81,79%.

Łącznie 11 nauczycieli akademickich na siedmiu kierunkach uzyskało ocenę negatywną w ponad 50% ankiet, w szczególności: na kierunku lekarskim – jedna osoba na ćwiczeniach i trzy na wykładach oraz na kierunku pielęgniarstwo – jedna osoba na zajęciach praktycznych.

(akta kontroli str. 52-546, 566-582)

Podczas oceny okresowej nauczycieli w 2021 r. Wydziałowe Komisje ds. Oceny Kadry Wydziału Lekarskiego oraz Wydziału Nauk o Zdrowiu uznały wyniki ankiet studenckich za niereprezentatywne z powodu małej liczby wypełnionych ankiet i wyniki te nie miały wpływu na ocenę nauczycieli, co bliżej opisano w p-kcie 3.2. Raporty podsumowujące oraz raporty zbiorczy i końcowe Wydziału Nauk o Zdrowiu zawierały działanie doskonalące „prowadzenie dalszej aktywizacji studentów do wypełniania ankiet oceniających nauczycieli akademickich drogą elektroniczną w celu uzyskania satysfakcjonującego odsetka zwrotności ankiet”. Prowadzono kampanię informacyjną na oficjalnych profilach UMB, Wydziałów i Samorządu Studentów na Facebooku, a także zamieszczano plakaty w Centrum Dydaktyczno-Naukowym Wydziału Nauk o Zdrowiu.

(akta kontroli str. 554, 559, 592, 595)

3.1.4. Z raportów końcowych z przeglądu jakości kształcenia na Wydziale Nauk o Zdrowiu oraz Wydziale Lekarskim wynika, że od roku 2019/2020 stosownie do nowych zasad oceny programowej wprowadzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną wprowadzono ocenę realizacji efektów uczenia się poprzez wskaźniki ilościowe postępów oraz niepowodzeń studentów w uczeniu się. Nauczyciele poszczególnych przedmiotów składali w dziekanatach karty weryfikacji i oceny realizacji uczenia się, w których podawano liczbę studentów dopuszczonych i niedopuszczonych do egzaminu (z podaniem uzyskanej oceny) albo uzyskali lub nie uzyskali zaliczenia. Zamieszczano też ocenę poziomu osiągniętych efektów nauki (zadowolający lub niezadowolający) oraz co do konieczności zmian w zakresie prowadzenia przedmiotu w kolejnym cyklu (tak lub nie), co do treści programowych, prowadzenia zajęć oraz oceny formującej (zaliczeń) i podsumowującej (egzaminu).

(akta kontroli str. 733-734, 750, 784, 794, 1048-1068)

Na Wydziale Lekarskim arkusze weryfikacji i oceny realizacji efektów uczenia się za lata 2019/2020 i 2020/2021 Dziekan przekazał do analizy Radom Programowym kierunków studiów. Analiza arkuszy za rok 2019/2020 wykazała, że zdecydowana większość opinii dla całości kierunków była pozytywna i zakładane efekty kształcenia zostały zrealizowane i nie ma konieczności zmian w zakresie prowadzenia przedmiotu w kolejnym cyklu kształcenia (protokół z 21 września 2021 r.), a na kierunku lekarsko-dentystycznym zgłoszono pojedyncze uwagi dotyczące liczebności grup na zajęciach z farmakologii klinicznej i infrastruktury dydaktycznej w Zakładzie Ortodoncji (protokół z 29 marca 2021 r.). Analiza za rok 2020/2021 co do kierunków lekarskiego i lekarsko-dentystycznego (protokoły z 21 marca 2022 r.) wykazała, że zdecydowana większość opinii była pozytywna i zakładane efekty kształcenia zostały zrealizowane i nie ma konieczności zmian w zakresie prowadzenia przedmiotu w kolejnym cyklu kształcenia. Pojedyncze uwagi dotyczyły:

- na kierunku lekarskim – pediatrii, okulistyki, gerontologii, farmakologii klinicznej, diagnostyki obrazowej, patofizjologii, immunologii (m.in. zbyt duża liczba studentów uniemożliwiająca kontakt z pacjentem, forma egzaminu, warunki lokalowe i logistyka lub infrastruktura, przesunięcie przedmiotu na VI rok, seminaria on-line, połączenie zajęć, formy egzekwowania wiedzy i infrastruktura, zajęcia stacjonarne na English Division);
- na kierunku lekarsko-dentystycznym – warunków lokalowych na immunologii, seminariów on-line na okulistyce, form prowadzenia zajęć na farmakologii klinicznej i treści programowych na stomatologii zachowawczej. (akta kontroli str. 1049-1053)

W raportach końcowych z przeglądu kształcenia podano łączną liczbę dopuszczonych warunkowych do egzaminów i skreśleń na danych kierunkach (w podziale na lata studiów). Ponadto Rada Wydziału Lekarskiego zapoznawała się z wynikami Lekarskiego Egzaminu Końcowego (LEK) i Lekarsko-Dentystycznego Egzaminu Końcowego (LDEK) w latach 2019-2021. Średnia liczba punktów uzyskanych przez absolwentów UMB przekraczała średnią krajową, przy czym wyniki polepszyły się, np. w latach 2019-2021 absolwenci UMB przystępujący do LEK po raz pierwszy (jesienią) uzyskali miejsca: 6 z 12 analizowanych uczelni, 4 z 12 oraz 2 z 15 uczelni, zaś absolwenci przystępujący po raz pierwszy do LDEK (jesienią) – miejsce 3 z 12 uczelni w 2019 r. oraz 1 z 10 uczelni w latach 2020-2021.

(akta kontroli str. 746-747, 790-791, 1049-1053)

Na Wydziale Nauk o Zdrowiu w raportach końcowych z przeglądu kształcenia wskazano zaś, że przeanalizowanych zostało 105 i 126 kart weryfikacji i oceny realizacji efektów uczenia się w latach 2019/2020 i 2020/2021 – nie wskazano w nich konieczności zmian w programach studiów, a efekty uczenia się oceniono pozytywnie. (akta kontroli str. 747, 791)

W Strategii UMB na lata 2021-2030 przyjętej uchwałą Nr 22/2021 Senatu z 25 lutego 2021 r. przyjęto trzy mierniki realizacji celu 1. UMB liderem nauczania, z wartością początkową (2020 rok) i wartością docelową (2030 rok) jak niżej:

- wyniki egzaminów LEK – miejsce 4 i miejsce 3 (dane z Centrum Egzaminów Medycznych);
- wyniki egzaminów LDEK – miejsce 1 i miejsce 1 (dane jw.);
- ocena przez studentów jakości prowadzonych zajęć – cała Uczelnia 4,46 i 4,6; Wydział Lekarski 4,34 i 4,5, Wydział Farmaceutyczny 4,33 i 4,5; Wydział Nauk o Zdrowiu 4,71 i 4,7 (dane z ankiet na zakończenie cyklu kształcenia);

- skłonność absolwentów do ponownego wyboru UMB – cała Uczelnia 76% i 85%, Wydział Lekarski 69% i 85%, Wydział Farmaceutyczny 80% i 85%, Wydział Nauk o Zdrowiu 77% i 85% (dane z ankiet satysfakcji absolwentów). (akta kontroli str. 829)

3.1.5. Sprawozdania (raporty) z funkcjonowania systemu zapewnienia i doskonalenia jakości Kształcenia w UMB sporządzono za lata 2019/2020 i 2020/2021, a sporządzenie oceny za rok 2021/2022 planowane jest w okresie 30 września – 30 grudnia 2022 r. Opracowano m.in.:

- raporty zbiorcze Wydziałowych Zespołów ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia z Przeglądu Jakości Kształcenia, w tym: na Wydziale Lekarskim z 30 czerwca 2020 r. (za rok 2019/2020) i z 30 czerwca 2021 r. (za rok 2020/2021) oraz na Wydziale Nauk o Zdrowiu z 24 czerwca 2020 r. (za rok 2019/2020) i z 25 czerwca 2021 r. (za rok 2020/2021);
- raporty końcowe Wydziałowych Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia z Przeglądu Jakości Kształcenia, w tym: na Wydziale Lekarskim z 21 września 2020 r. (za rok 2019/2020) i z 20 września 2021 r. (za rok 2020/2021) oraz na Wydziale Nauk o Zdrowiu z 24 września 2020 r. (za rok 2019/2020) i z 15 września 2021 r. (za rok 2020/2021);
- raporty podsumowujące Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia z przeglądu jakości kształcenia, zatwierdzone przez Senat 26 listopada 2020 r. (za rok 2019/2020) i 24 listopada 2021 r. (za rok 2020/2021). (akta kontroli str. 525-647, 652-704, 758-797)

Zarówno raporty zbiorcze jak i końcowe zawierały propozycje Zespołów i Komisji w zakresie działań doskonalących w ramach Wydziału na rok przyszły jak i ocenę wykonania przez Wydział działań doskonalących, przyjętych na dany rok w raporcie podsumowującym. Raporty podsumowujące zawierały ostateczną wersję propozycji działań doskonalących w stosunku do: Wydziałów (Lekarskiego, Farmaceutycznego, Nauk o Zdrowiu), Prorektora ds. Kształcenia, Kanclerza, Samorządu Studentów, Dyrektora Biblioteki, Samorządu Doktorantów i Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

W szczególności raport podsumowujący rok 2019/2020 wskazywał łącznie 46 działań doskonalących, dotyczących doktorantów (6), studentów (6), Dyrektora biblioteki (4), Kanclerza (2), Prorektora ds. Kształcenia (3), Wydziału Farmaceutycznego (11), Wydziału Lekarskiego (8), Wydziału Nauk o Zdrowiu (4) i Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (2). Realizacja działań odnoszących się do jakości kształcenia studentów przedstawiała się jak niżej.

- 1) Działania dotyczące studentów (wszystkie zaplanowane uznano za wykonane). Wykonano akcję promocyjną systemu e-ankietyzacji, zmieniono sposób ankietyzacji, przeprowadzono szkolenia z zakresu praw i obowiązków studenta, zorganizowano spotkania informacyjne ze starostami oraz otwarte spotkania ze studentami, wprowadzono opiniowanie Zintegrowanego Systemu Zarządzania Uczelnią.
- 2) Dyrektor Biblioteki (nie zrealizowano jednego zadania z czterech). Zakupiono podręczniki i dostęp do baz elektronicznych, czasopisma polskie, paski magnetyczne i etykiety RFID, nie uruchomiono natomiast kartoteki MeSH.
- 3) Kanclerz (jedno zadanie jest realizowane, drugie oczekuje na wykonanie). Rozwijana jest platforma edukacyjna Blackboard wspomagająca kształcenie na odległość, z braku środków nie wybudowano windy przy budynku Collegium Primum (budowa zależy od pozyskania środków na ten cel).
- 4) Prorektor ds. Kształcenia (w trakcie realizacji są trzy zadania). Realizowane są projekty: Program Zintegrowanego Rozwoju Jakości Kształcenia na UMB (2018-2022), oferujący staże zagraniczne i krajowe oraz warsztaty na UMB, Zintegrowany Program Kształcenia z wykorzystaniem innowacyjnych metod w zespole stomatologicznym (2019-2023), zakładający dodatkowe zajęcia, prace i kursy dla studentów, wykraczające poza program studiów, Mamy POWER – Inwestujemy w kompetencje regionu (2019-2023), obejmujący szkolenia, zajęcia warsztatowe, wizyty studyjne i staże dla studentów.

5) Wydział Farmaceutyczny (wykonano lub realizowano 10 z 11 zadań, od jednego odstąpiono).

Zadania dotyczyły kierunków studiów, nieobjętych kontrolą.

6) Wydział Lekarski (wykonano lub realizowano osiem zadań).

Powstał plan rozbudowy USK, m.in. dla poprawy warunków ćwiczeń w Klinice Chorób Zakaźnych i Neuroinfekcji – 17 maja 2022 r. UMB zawarł z Ministrem Zdrowia umowę na dotację celową na dofinansowanie zadania Budowa budynku Kliniki Chorób Zakaźnych i Hepatologii oraz Kliniki Chorób Zakaźnych i Neuroinfekcji wraz z wyposażeniem, które ma zostać zrealizowane w latach 2022-2026. W nowym budynku planuje się m.in. dwie sale dydaktyczne na 25-30 osób. Kontynuowane są szkolenia w zakresie dostępu do zasobów elektronicznych, zwiększany jest księgozbiór i liczba podręczników po konsultacji z kierownikami jednostek, zgłaszających zapotrzebowania, umożliwiono korzystanie z pomocy naukowych i materiałów dydaktycznych w Zakładzie Radiologii, Klinice Pediatrii, Reumatologii, Immunologii i Chorób Metabolicznych Kości, udoskonalono e-learning, wprowadzane są zmiany w aktach wewnętrznych, usprawniana jest komunikacja między jednostkami a Dziekanatem. (akta kontroli str. 547-555, 584, 593, 1110-1114)

Część tych zadań wpisuje się w działania objęte celem 1. Strategii UMB na lata 2021-2030, w tym 1.1. Doskonalenie procesu nauczania i rozwoju oferty dydaktycznej i 1.3. Informatyzacja procesów dydaktycznych. (akta kontroli str. 824-827)

3.1.6. UMB zbierał opinie absolwentów o studiach i monitorował ich losy zawodowe na zasadach określonych w Regulaminach Działania Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w UMB z 9 grudnia 2019 r. i z 23 grudnia 2021 r. (zarządzenia Nr 93/2019 i 150/2021 Rektora). Absolwenci byli ankietyzowani z użyciem formularzy opracowanych przez Uczelniane Biuro Karier: do 9 grudnia 2019 r. bezpośrednio po zakończeniu studiów oraz po roku pracy i po 3 latach, a po 9 grudnia 2019 r. bezpośrednio po zakończeniu studiów i po roku pracy. Analizę wyników ankietyzacji zawierały raporty zbiorcze z przeglądów jakości Wydziałowych Zespołów ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (od roku akademickiego 2021/2022 mają to być raporty końcowe), a następnie Prorektor ds. kształcenia przedstawiał Uczelnianemu Zespołowi ds. Zapewnienia i Doskonalenia raport z monitorowania kariery zawodowej absolwentów. (akta kontroli str. 308-339 i 344-387)

Raporty zbiorcze Wydziału Lekarskiego za lata 2019/2020 i 2020/2021 zawierały szczegółową analizę opinii absolwentów w podziale na 4 kierunki studiów, prowadzone na Wydziale. Z raportów tych wynika m.in., że ankiety wypełniło 39,2%-79,3% ankietowanych absolwentów kierunku lekarskiego i 30,2%-76,0% kierunku lekarsko-dentystycznego i podało w nich, że:

- w większości ponownie wybrali UMB (76,6% i 65,0% absolwentów z 2019 r. oraz 90,4% i 79,0% z 2020 r.) jak też ten sam kierunek studiów (81,3% i 60,0% absolwentów z 2019 r. oraz 78,3% i 79,0% z 2020 r.);
- jeśli nie podjęliby ponownie studiów na UMB, to z powodu głównie złych relacji z wykładowcami, niespełnienia przez uczelnię oczekiwań i niskiej jakości kształcenia, (absolwenci kierunku lekarsko-dentystycznego zwracali też uwagę na złą obsługę administracyjną i brak w pełni wykwalifikowanej kadry dydaktycznej), zaś ci, którzy nie wybrali ponownie tego samego kierunku podnosili, że program nie spełniał ich oczekiwań, jak też że kierunek jest ciężki albo długo trwa;
- absolwenci-lekarze (z roku 2018 i 2019) po roku pracy byli zatrudnieni na umowie o pracę lub w ramach stażu podyplomowego (po połowie), a po upływie trzech lat (rok 2016) – na podstawie umowy o pracę (96,4%) zwykle jako pracownicy szeregowi, jedynie 3,6% prowadziło działalność gospodarczą;
- absolwenci-dentyści (z roku 2018 i 2019) po roku pracy byli zatrudnieni na umowie o pracę (27,8% i 47,8%) lub w ramach stażu podyplomowego (66,7% i 52,2%), a po upływie trzech lat (rok 2016) głównie prowadzili działalność gospodarczą (89,5%), pozostali byli pracownikami;
- absolwenci (lekarze i dentyści) głównie wykonywali pracę zgodną z kierunkiem ukończenia studiów (z pojedynczymi wyjątkami), wiedzę i umiejętności uzyskane na studiach uznawali przeważnie za przydatne lub częściowo przydatne dla spełnienia wymagań pracodawców

(lekarze od 80,4% do 91,3%, a dentyści od 84,2% do 91,3%) oraz, że uczelnia jedynie częściowo przygotowała do wykonywania zawodu (od ok. 65% do 70% w obu zawodach) i zamierzali dalej się dokształcać. Wszyscy absolwenci uznali, że uczelnia przekazuje za mało umiejętności praktycznych. (akta kontroli str. 604-611, 657-662)

Raporty zbiorcze Wydziału Nauk o Zdrowiu za lata 2019/2020 i 2020/2021 zawierały ogólną analizę opinii absolwentów bez podziału na kierunki studiów (w Wydziale było ich 9-10, w większości dwustopniowych). W obu tych raportach wskazano na „niski odsetek absolwentów, którzy wypełnili ankietę w odniesieniu do łącznej liczby absolwentów objętych badaniem”. W raporcie z roku akademickiego 2019/2020 podano ponadto, że „niepokój budziło [...] nieodejmowanie pracy w zdobytym zawodzie” oraz że absolwenci „nie zgłaszali uwag” co do „efektów uczenia się i jakości kształcenia”. Z kolei w raporcie z roku 2020/2021 podano, że „większość studentów deklarowała, że plan i program studiów pozwolił im osiągnąć niezbędną wiedzę, umiejętności i kompetencje do wykonywania zawodu”. Absolwenci pięciu kierunków, w tym położnictwa i ratownictwa medycznego zwrócili uwagę „na potrzebę zwiększenia liczby zajęć praktycznych”, absolwenci położnictwa z 2019 r. – „na umiejętności komunikowania się w języku obcym, zaś absolwenci pielęgniarstwa I i II st. z 2020 r. – „na złe relacje wykładowca student”, a na kierunku dietetyka – „na nieodpowiednie traktowanie studentów przez kadrę dydaktyczną w zakładzie naukowym”. (akta kontroli str. 719, 763)

W raportach z monitorowania kariery zawodowej absolwentów za lata 2019 i 2020 (z 13 września 2020 r. i 2021 r.)²⁴ Prorektor ds. kształcenia przedstawił szczegółowe dane zbiorcze – dla wszystkich kierunków studiów – o wynikach ankietyzacji i stwierdził m.in., że „w dalszym ciągu najwięcej uwag zgłaszanych przez absolwentów dotyczy zdobywania umiejętności praktycznych w czasie trwania toku studiów”. UMB „wychodząc naprzeciw potrzebom studentów realizuje następujące projekty”:

- Program Zintegrowanego Rozwoju Jakości Kształcenia na UMB (2018-2022),
- Zintegrowany program kształcenia z wykorzystaniem innowacyjnych metod w zespole stomatologicznym (2019-2023),
- Mamy POWER – inwestujemy w kompetencje regionu (2019-2023).

Programy te oferują studentom działania dodatkowe, wykraczające poza program studiów, umożliwiające staże zawodowe (także zagranicą), warsztaty, wizyty studyjne, prace projektowe, zajęcia warsztatowe i praktyczne czy certyfikowane szkolenia, w celu nabycia umiejętności zwiększających konkurencyjność na rynku pracy lub rozwinięcia kompetencji spójnych z efektami kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów.

Ponadto zwiększono liczbę zajęć praktycznych w Centrum Symulacji Medycznej (CSM), które opisano bliżej w p-kcie 3.2. (akta kontroli str. 1069-1109)

3.2. Zasoby kadrowe UMB były przedmiotem oceny i wizytacji organów zewnętrznych.

PKA w uchwale Nr 93/2021 z 25 lutego 2021 r. (po wizytacji w formie zdalnej w dniach 4 i 5 grudnia 2020 r.) oceniła pozytywnie kierunek położnictwo na studiach I i II st., w szczególności uznając za spełnione kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry. „Kompetencje i doświadczenie, kwalifikacje oraz liczba nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami zapewniają prawidłową realizację zajęć oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się”, a „Polityka kadrowa zapewnia dobór nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia, oparty o transparentne zasady i umożliwiające prawidłową realizację zajęć, uwzględnia systematyczną ocenę kadry prowadzącej kształcenie, przeprowadzaną z udziałem studentów, której wyniki są wykorzystywane w doskonaleniu kadry, a także stwarza warunki stymulujące kadrę do ustawicznego rozwoju”. Z kolei w raporcie z wizytacji z 4 stycznia 2021 r. PKA zwróciła uwagę, że wyniki okresowych ocen nauczycieli dokonywanych przez studentów (w anonimowo wypełnianych elektronicznie ankietach po zakończeniu zajęć) „nie są w pełni wykorzystywane, z uwagi na niską frekwencję ankietowanych studentów, utrzymującą się na poziomie około 12%”. Rekomendowano (nie formułując zaleceń) „podjęcie skutecznych działań

²⁴ Raport w sprawie karier zawodowych za 2021 r. ma zostać przedstawiony do 15 października 2022 r.

projakościowych zmierzających do uaktywnienia studentów w procesie oceny kadry dydaktycznej". (akta kontroli str. 1251-1257, 1282-1285)

KRASzPiP oceniła zaś kwalifikacje kadry do prowadzenia zajęć teoretycznych, praktycznych i praktyk zawodowych objętych programem kształcenia w protokołach z wizytacji kierunku położnictwo I i II st. (z 20 stycznia 2021 r.) i kierunku pielęgniarstwo I i II st. (z 9 lipca 2022 r.). W obu protokołach w zakresie kadry prowadzącej kształcenie przyznano maksymalną liczbę możliwych punktów obligatoryjnych i dodatkowych, nie wnosząc uwag co do kompetencji, kwalifikacji i doświadczenia zawodowego kadry oraz przydziału zajęć dla niej. Zalecenia powizytacyjne w zakresie kadry prowadzącej kształcenie dotyczyły:

- na kierunku pielęgniarstwo „przestrzeganie [...] obowiązujących aktów prawnych w zakresie przypisywania nauczycielom akademickim zajęć zgodnie z ich kwalifikacjami, dorobkiem naukowym czy doświadczeniem zawodowym związanym z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami” i „analiza kwalifikacji osób prowadzących zajęcia oraz zmiana przydziału zajęć z przedmiotów” – „praca ciągła”;
- na kierunku położnictwo I st. i II st. „dalsze działania” oraz „intensyfikację działań mających na celu doskonalenie rozwoju zawodowego i naukowego nauczycieli akademickich” – „praca ciągła”. (akta kontroli str. 1313-1314, 1319-1322, 1338-1340, 1343-1345)

Problemy kadrowe (uwagi odnośnie pojedynczych nauczycieli) były zgłaszane w ankietach absolwentów kierunku pielęgniarstwo (rok 2020/2021), przez starostę roku podczas rady pedagogicznej VI roku kierunku lekarskiego 2 czerwca 2022 r. (sprawę przekazano Prorektorowi ds. Kształcenia i Rektorowi) i w pisemnej skardze studenta do Dziekana Wydziału Lekarskiego z 20 stycznia 2022 r. (pracownik, którego skarga dotyczyła, przeszedł na emeryturę 25 lutego 2022 r.). W raportach zbiorczych i końcowych z przeglądów jakości nauczania na Wydziałach Lekarskim oraz Nauk o Zdrowiu, ani w zbiorczych i końcowych raportach z hospitacji zajęć dydaktycznych na tych Wydziałach za lata 2019/2020 i 2020/2021 nie wskazywano na problemy kadrowe. (akta kontroli str. 1406, 1408, 1411-1414)

Liczba godzin zajęć na kierunkach lekarskim oraz pielęgniarstwo I i II st. w latach akademickich 2019/2020-2021/2022, prowadzonych przez nauczycieli akademickich, dla których uczelnia jest podstawowym miejscem pracy, odpowiadała wymogom art. 73 ust. 2 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, gdyż:

- na kierunku lekarskim wyniosła kolejno 91,4%, 89,1% i 85,4% ogólnej liczby godzin zajęć, a na kierunku pielęgniarstwo II st. – 94,0%, 93,3% i 94,6% ogólnej liczby godzin prowadzonych było przez takich nauczycieli, co przekraczało poziom 75% wymagany dla profilu ogólnoakademickiego;
- na kierunku pielęgniarstwo I st. wyniosła kolejno 91,4%, 97,3% i 97,6% ogólnej liczby godzin prowadzonych było przez takich nauczycieli i przekraczała poziom 50% wymagany dla profilu praktycznego. (akta kontroli str. 302)

Nauczycieli akademickich poddano w UMB ocenie okresowej w 2021 roku, obejmującej lata 2017-2020 (I etap) i rok 2021 (II etap), przeprowadzonej na podstawie zarządzeń Rektora Nr 11/2021 z 1 marca 2021 r. w sprawie zasad i kryteriów oceny okresowej nauczycieli akademickich oraz Nr 97/2021 z 15 września 2021 r. w sprawie przeprowadzenia w roku 2021 okresowej oceny nauczycieli akademickich zatrudnionych w UMB. Oceny (mogły być pozytywne lub negatywne) dokonywały Wydziałowe Komisje ds. Oceny Kadry, a oceny członków tych Komisji oraz kierowników i pracowników jednostek ogólnouczelnianych – Uczelniana Komisja ds. Oceny Kadry. Oceniani pracownicy obowiązani byli złożyć do Komisji wypełnione ankiety wg określonego wzoru: za lata 2017-2020 do 29 października 2021 r., a za 2021 rok – do 16 listopada 2021 r. (wraz z oświadczeniem o przestrzeganiu praw autorskich). Komisje miały przedstawić informację o ocenie zainteresowanemu nauczycielowi, dziekanowi oraz bezpośrednio przełożonemu do 6 grudnia 2021 r., a raporty z wyników oceny miały zostać przedstawione do 22 grudnia 2022 r. Założony czas dokonania oceny okresowej mieścił się w terminie, określonym w art. 255 ust. 2 Przepisów wprowadzających Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, gdyż przypadał przed końcem roku poprzedzającego rok (2022 r.) przeprowadzenia pierwszej ewaluacji jakości działalności naukowej. Kolejne oceny

nauczycieli mają odbywać się co cztery lata, co odpowiada art. 128 ust. 2 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce. (akta kontroli str. 831-842)

Analizą w toku kontroli NIK objęto ocenę 20 nauczycieli, po 10 z Wydziału Lekarskiego i z Wydziału Nauk o Zdrowiu, w tym sześciu profesorów lub profesorów zwyczajnych z tytułami profesora dr hab. oraz siedmiu adiunktów i siedmiu asystentów, ze stopniami doktora hab. (pięć osób), doktora nauk medycznych (cztery) lub nauk o zdrowiu (pięć). 19 nauczycieli terminowo złożyło ankiety i oświadczenia, a jedna osoba z Wydziału Lekarskiego złożyła terminowo ankietę za lata 2017-2020, a ankietę za 2021 rok i oświadczenie o przestrzeganiu praw autorskich – po terminie tj. 14 stycznia 2022 r. wraz z pismem do Rektora i do Przewodniczącej Wydziałowej Komisji wyjaśniającym, że opóźnienie to było spowodowane dodatkowymi obowiązkami służbowymi, związanymi z kolejną falą epidemii COVID-19 oraz kłopotami rodzinnymi. We wszystkich analizowanych 20 przypadkach Komisje Wydziałowe przyznały nauczycielom łączne oceny pozytywne, a przełożeni nie zgłosili uwag do pracy tych osób i również ocenili je pozytywnie. Komisja Wydziału Nauk o Zdrowiu przekazała oceny nauczycielom 2 grudnia 2021 r., a Komisja Wydziału Lekarskiego – dopiero 4 lutego 2022 r. tj. ok. 2 miesiące po terminie ustalonym przez Rektora, co opisano bliżej w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości. (akta kontroli str. 846-923, 939-997)

Komisje sporządziły z dokonanej oceny: na Wydziale Nauk o Zdrowiu raport z 16 grudnia 2021 r., a na Wydziale Lekarskim protokół z 22 grudnia 2021 r. Komisje przyznały tylko oceny pozytywne – na Wydziale Lekarskim 525, a na Wydziale Nauk o Zdrowiu 178 (13 i pięć osób nie podlegało ocenie). Komisja Wydziału Nauk o Zdrowiu wnosila w raporcie o uzupełnienie ankiety i kryteriów oceny w zakresie działalności dydaktycznej o udział w przygotowywaniu i przeprowadzaniu egzaminów dyplomowych/zawodowych, stwierdziła też, że nie brano pod uwagę odsetka ocen negatywnych wystawionych przez studentów, gdyż ankiety z tymi ocenami zostały wystawione przez mniej niż 50% studentów, z którymi nauczyciel prowadził zajęcia i brak było danych o liczebności grupy studenckiej, która wypełniała ankietę. Komisja Wydziału Lekarskiego nie zgłaszała w raporcie wniosków co do sposobu oceny, ani uwag do reprezentatywności ankiet studentów. (akta kontroli str. 843-845, 924-938)

Przewodnicząca Komisji Wydziału Lekarskiego wskazała zarazem w wyjaśnieniu, że zgodnie z § 4 ust. 5 zarządzenia Nr 11/2021 Rektora z 1 marca 2021 r. „nauczyciel akademicki otrzymuje ocenę negatywną, o ile wpłynie reprezentatywna liczba wypełnionych ankiet, w okresie objętym oceną”. Komisja w oparciu o opis wyników ankiet studentów i doktorantów ustaliła m.in., że „relatywnie niewielka liczba studentów wzięła udział w ankietyzacji”: w kolejnych latach akademickich 2017/2018-2020/2021 było to 21,48 %, 8,85%, 8,64% i 16,31% (frekwencja doktorantów była jeszcze niższa, od 0,23% do 7,25%). Stwierdziła też, że „w ocenie zajęć prowadzonych przez osoby, które uzyskały ocenę negatywną w ponad 50% ankiet, wypełnionych w latach akademickich 2018/2019-2020/2021, nie wzięło udziału 50% uprawnionych studentów”, a w ankietach z tych lat, wypełnianych przez doktorantów „żadna spośród osób prowadzących zajęcia nie uzyskała oceny negatywnej w ponad 50% ankiet”. Komisja „założyła, że brak jest podstaw do wydania oceny negatywnej w oparciu o tak niereprezentatywne wyniki”. (akta kontroli str. 998-1000)

3.3.1. UMB dysponował w latach akademickich 2019/2020-2021/2022 łącznie 346 pomieszczeniami dydaktycznymi z łącznie 9037 miejscami, w tym 19 salami wykładowymi, 79 ćwiczeniowymi, 201 seminaryjnymi i 47 salami wielofunkcyjnym, przy czym w 2020 r. oddano do użytku trzy nowe sale (wykładową i dwie ćwiczeniowe) ze 118 miejscami. Pomieszczenia poddawano modernizacji i remontom: trzy wyremontowano i wymieniono wyposażenie, w 14 wymieniono lub zapewniono nowe wyposażenie, a 47 częściowo odremontowano lub doposażono. W efekcie wzrosła liczba stanowisk komputerowych w tych salach z 407 do 415, a liczba laptopów z 130 do 136. Łączna liczba studentów wzrosła w kolejnych latach z 5284 do 5494 i 570. Na jedną salę wykładową przypadają kolejno 278, 289 i 300 osób, a na salę ćwiczeniową 67, 70 i 72 osoby. (akta kontroli str. 1402, 1421-1452)

Infrastruktura UMB była przedmiotem oceny i wizytacji organów zewnętrznych.

PKA w uchwale Nr 93/2021 z 25 lutego 2021 r. (po wizytacji zdalnej 4 i 5 grudnia 2020 r.) oceniła pozytywnie kierunek położnictwo na studiach I i II st., w szczególności uznając za spełnione kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie. Infrastruktura i zasoby były nowoczesne i umożliwiały prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie efektów uczenia się, były zgodne z wymaganiami rozporządzenia w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodów medycznych i podlegały systematycznym przeglądom. W raporcie z wizytacji z 4 stycznia 2021 r. uznano, że baza dydaktyczna i wyposażenie, zwłaszcza Centrum Dydaktyczno-Naukowego Wydziału Nauk o Zdrowiu i międzywydziałowego Centrum Symulacji Medycznej, spełnia wymogi uchwały Nr 96/V/2019 KRASzPiP z 12 grudnia 2019 r. w sprawie zaleceń dotyczących sposobu realizacji programu kształcenia w zakresie standardu wyposażenia pracowni umiejętności pielęgniarskich i położniczych. Nie formułowano rekomendacji, ani zaleceń co do zasobów dydaktycznych czy sposobu prowadzenia zajęć klinicznych. (akta kontroli str. 1255, 1257-1258, 1285-1288)

KRASzPiP oceniła zaś bazę materialną uczelni, w tym wyposażenie niezbędne do realizacji założonych celów kształcenia w protokołach z wizytacji kierunku położnictwo I i II st. (z 20 stycznia 2021 r.) i kierunku pielęgniarstwo I i II st. (z 9 lipca 2022 r.). W obu protokołach przyznano w tym zakresie maksymalną liczbę możliwych punktów obligatoryjnych i dodatkowych i nie wniesiono uwag do bazy dydaktycznej (sal wykładowych i ćwiczeniowych, pracowni: umiejętności pielęgniarskich lub położniczych, informatycznych oraz nauki języków obcych, biblioteki). W protokole dotyczącym pielęgniarstwa wskazano na niewłaściwą liczebność części grup studenckich, co opisano w p-ście 3.3.3. (akta kontroli str. 1308, 1314-1322, 1328, 1340-1345)

W CSM, powstałym w 2017 r., znajduje się sześć sal symulacyjnych wysokiej wierności oraz sale: niskiej wierności, standaryzowanych egzaminów, pacjentów symulowanych i debriefingu (omawiania działań w trakcie symulacji). CSM urządzone jest podobnie jak szpital, z profesjonalnym wyposażeniem w urządzenia medyczne i symulatory wysokiej wierności, posiada też m.in. sale: SOR, intensywnej terapii, operacyjną, ginekologiczno-położniczą, opieki przedszpitalnej oraz pielęgniarską. (akta kontroli str. 1285, 1463)

Z raportów końcowych hospitacji i arkuszy opinii studentów wynika, że różne problemy dotyczące Biblioteki (liczba podręczników, dostęp do księgozbioru on-line, czy godziny otwarcia) zgłaszali studenci kierunków lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, pielęgniarstwa, położnictwa, fizjoterapii i ratownictwa medycznego, głównie w latach 2019/2020-2020/2021. W raportach zbiorczych z przeglądu jakości kształcenia Wydziału Lekarskiego z lat 2019/2020-2020/2021 przedstawiono szczegółowo uwagi studentów kierunków lekarskiego i lekarsko-dentystycznego co do podręczników (konkretne przedmioty). Z kolei w raportach zbiorczych z przeglądu jakości kształcenia Wydziału Nauk o Zdrowiu odnotowano uwagi studentów pielęgniarstwa i położnictwa o zbyt małej liczbie książek w Bibliotece i braku sprzętu w pracowniach (za lata 2019/2020-2020/2021). W raportach podsumowujących z przeglądu jakości kształcenia za lata 2019/2020 i 2020/2021 przewidziano jako działanie doskonalące zwiększenie księgozbioru, wskazując że kierownicy jednostek mogą zgłaszać zapotrzebowania do Biblioteki na zakup, a w raporcie za 2019/2020 r. – także ułatwienie dostępu do zasobów elektronicznych Biblioteki przez cykliczne szkolenia dla nowoprzyjętych studentów. W raporcie podsumowującym za rok 2020/2021 przyjęto, że przeprowadzone szkolenia z dostępu do zasobów cyfrowych okazały się wystarczające. Biblioteka corocznie dokonywała zakupów księgozbioru, w tym podręczników (wydatkowano po 400 tys. zł w latach 2019-2020 i 430 tys. zł w 2021 r.). W związku ze zwiększonym zapotrzebowaniem na zasoby cyfrowe (okresowe zamknięcie czytelnia od 13 marca do 30 września 2020 r. i całej Biblioteki od 9 do 29 listopada 2020 r.), zwiększono zwłaszcza liczbę dostępnych czasopism i monografii w bazach pełnotekstowych oraz prenumerat on-line w latach 2019-2021 i 2022 (I poł.) – z 112.656 do 219.304, 219.894 i 220.720. (akta kontroli str. 553-554, 591-592, 612-614, 646-647, 663-665, 732, 754, 782, 798, 807-816)

3.3.2. Z ustaleń wizytacji PKA i KRASzPiP, opisanych w p-ście 3.3.1. wynika, że baza dydaktyczna kierunków pielęgniarstwo i położnictwo odpowiadała wymogom § 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowych

wymagań dotyczących kształcenia pielęgniarek i położnych²⁵, a wyposażenie pracowni – wymogom uchwały Nr 96/V/2019 KRASzPiP z 12 grudnia 2019 r. w sprawie zaleceń dotyczących sposobu realizacji programu kształcenia w zakresie standardu wyposażenia pracowni umiejętności pielęgniarskich i położniczych. W szczególności, UMB dysponował salami wykładowymi i salami ćwiczeń, jak też pracownikami: specjalistycznymi, umiejętności pielęgniarskich oraz położniczych, informatycznymi i nauki języków obcych oraz biblioteką z czytelniami. W 2012 r. powstało Centrum Dydaktyczno-Naukowe Wydziału Nauk o Zdrowiu, a w 2017 r. ogólnouczelniane CSM, gdzie są prowadzone zajęcia ze wspomnianych kierunków (bez udziału pacjentów). (akta kontroli str. 1285-1288, 1316-1319, 1340-1342)

3.3.3. Liczebność grup dydaktycznych w kontrolowanym okresie określały: uchwała Senatu Nr 70/2017 z 28 czerwca 2017 r. oraz zarządzenia Rektora Nr 79/2020 z 25 sierpnia 2020 r. i 48/2021 z 20 maja 2021 r. – najpierw 10 grup, a od roku 2020/2021 14 grup, w tym wykładów (wszyscy studenci roku) i pozostałych grup w składzie:

- 6 osób – ćwiczenia kliniczne na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym oraz (od 2020 r.) zajęcia w CSM na kierunku lekarskim,
- 10 osób – zajęcia w CSM na kierunku lekarsko-dentystycznym (od 2020 r.),
- 12 osób – ćwiczenia z przedmiotów zawodowych i specjalistycznych, zajęcia praktyczne z udziałem pacjentów i (od 2020 r.) zajęcia w CSM na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo,
- 18 osób – inne zajęcia, ćwiczenia oraz moduły,
- 20 osób (do 2020 r. 30 osób) – lektoraty z języków obcych,
- 18-30 osób – seminaria na kierunku lekarskim na przedmiotach klinicznych zabiegowych i niezabiegowych (od 2020 r., wcześniej liczebność ustalał Dziekan Wydziału po akceptacji Prorektora ds. Studenckich);
- 24-30 osób (do 2020 r. 12-30 osób) – ćwiczenia kliniczne Praktyczne rozwiązywanie problemów klinicznych na latach IV-VI kierunku lekarskiego,
- 30 osób – seminaria i przedmioty humanizujące, zajęcia z w-f oraz fakultatywne.

Od roku 2021/2022 dopuszczalną liczebność grup 18-30, 24-30 i 30-osobowych podniesiono do 18-36, 24-36 i 36 osób. Powodem tego była rosnąca liczba studentów i grup ćwiczeniowych (sześciuosobowych), na bazie których tworzy się grupy seminaryjne (do roku 2020/2021 – z pięciu grup ćwiczeniowych, a następnie – z sześciu takich grup). Zwiększona liczebność grup w-f wynikała zaś z ograniczonej dostępności sal sportowych; w roku 2020/2021 główna sala sportowa została przekształcona w szpital tymczasowy. Liczebność grup zależna była od charakteru zajęć (kliniczne, praktyczne), możliwości finansowych i kadrowo-lokalowych UMB oraz możliwości zapewnienia jakości kształcenia. (akta kontroli str. 1382-1387)

Określona wyżej liczebność grup była modyfikowana za zgodą Rektora na wniosek kierownika jednostki, realizującego dany przedmiot (przed rozpoczęciem roku, którego zmiana dotyczyła). Z reguły wielkość grup zmniejszano – na zajęciach praktycznych na pielęgniarstwie i położnictwie, a w roku 2019/2020 także na ćwiczeniach na kierunku lekarsko-dentystycznym. Jedynie na przedmiotach mikrobiologia i mikrobiologia jamy ustnej na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym – na wniosek prowadzącego, motywowany specyfiką przedmiotu i potrzebą dodatkowych zajęć teoretycznych – Rektor corocznie wyrażał zgodę na zmianę grup 18-osobowych na grupy 12- i 36-osobowe. (akta kontroli str. 1388-1401)

Jeśli po podziale na grupy na danym roku i kierunku studiów pozostawali pojedynczy studenci (jeden lub dwóch), nie tworzone dla nich nowych grup, a dołączano do już istniejących. W pojedynczych przypadkach na kierunku lekarskim prowadziło to do przekroczenia liczebności grupy, określonej uchwałą Senatu lub przez Rektora (grupy 31- osobowe w roku 2019/2020 i 37-osobowe w latach 2020/2021-2021/2022). (akta kontroli str. 1386-1387, 1415)

W protokole z wizytacji kierunku pielęgniarstwo z 8 lipca 2022 r. KRASzPiP wskazała zaś m.in., że zajęcia w pracowniach umiejętności i CSM są realizowane w grupach 12-16 osobowych, co jest niezgodne z uchwałą Nr 24/V/2021 KRASzPiP z 25 marca 2021 r.

²⁵ Dz. U. Nr 174, ze zm.

w sprawie określenia szczegółowych zaleceń dotyczących liczebności grup studenckich na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo²⁶. W piśmie do KRASzPiP dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu podał, że zarządzenie Rektora nr 88/2020 z 17 września 2020 r. w sprawie planowania i rozliczania dydaktyki w UMB przewiduje od roku 2020/2021 możliwość wnioskowania przez kierowników jednostek organizacyjnych o zmniejszenie liczebności grup studenckich. Na roku 2021/2022 „mając na względzie zarówno zapewnienie właściwej jakości kształcenia, jak i możliwości finansowe uczelni, na wniosek kierowników jednostek, część zajęć praktycznych/ćwiczeń na kierunku Pielęgniarstwo (studia I stopnia) przeprowadzono w grupach 6 i 8-osobowych. Taka możliwość uzasadnionej redukcji będzie zapewniona także w latach kolejnych”, „duży wpływ na liczebność grup” ma zwiększanie naboru na ten kierunek, zgodnie z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez Ministerstwo Zdrowia (z 85 i 70 miejsc w roku 2015/2016 do 145 i 146 w roku 2022/2023 na studia I i II st.). „Dodatkową trudnością jest pozyskanie odpowiednich nauczycieli akademickich, a także bazy klinicznej. Od kilku lat Uczelnia bezskutecznie stara się o nawiązanie współpracy z drugim największym szpitalem w regionie – SP ZOZ Wojewódzkim Szpitalem Zespolonym im. J. Śniadeckiego w Białymstoku”. W związku z powyższym, rozumiejąc potrzebę prowadzenia zajęć w grupach zalecanych” przez KRASzPiP, UMB „musi dostosować liczebność grup do możliwości finansowych tj. wydatkować przyznane środki w taki sposób, aby zapewnić właściwą jakość kształcenia na wszystkich prowadzonych kierunkach studiów oraz umożliwić realizowanie badań naukowych, także dostępnych zasobów ludzkich i bazy materialnej”.

(akta kontroli str. 1325-1327, 1341)

Zbyt duże grupy ćwiczeniowe były przedmiotem pojedynczych skarg studentów w latach 2019/2020-2020/2021 na kierunkach położnictwo, pielęgniarstwo, fizjoterapia, ratownictwo medyczne (co wynika z raportów zbiorczych z hospitacji). Na kierunku lekarskim odnotowano jedną skargę na liczebność grup na przedmiocie anatomia (raport końcowy z przeglądu jakości kształcenia w roku 2019/2020) i pojedyncze uwagi w tej sprawie na przedmiocie pediatria (arkusze weryfikacji i oceny efektów uczenia się za rok 2020/2021), a na kierunku lekarsko-dentystycznym – uwagi o utrudnionej widoczności preparatów z powodu liczebności grup (arkusze opinii studentów w roku 2019/2020).

(akta kontroli str. 623, 1403-1408)

3.3.4. Obciążenia dydaktyczne studentów wybranych kierunków w roku akademickim 2020/2021 na wybranych kierunkach i latach studiów z największą liczbą zajęć rocznie przedstawiała się jak niżej:

- kierunek lekarski V rok studiów (218 studentów stacjonarnych i niestacjonarnych) – od 4 do 11 godz. zajęć dziennie w bloku ćwiczeniowym + maksymalnie trzy wykłady, od 20 do 52 godz. zajęć tygodniowo (od poniedziałku do piątku), w semestrze I 493 lub 528 godz., a w semestrze II 385 lub 420 godz. (w zależności od grupy), zajęcia odbywały się zasadniczo w blokach porannych od 8.00 do maksymalnie 13.15, a wykłady od godz. 13.30 do 16.45 (semestr I) lub do 17.40 (semestr II);
- kierunek lekarsko-dentystyczny III rok studiów (80 studentów stacjonarnych i niestacjonarnych) – od 5 do 12 godz. zajęć dziennie (z przerwami), do 57 godz. zajęć tygodniowo (od poniedziałku do piątku), 597,5 godz. w semestrze I i 472,5 godz. w semestrze II, zajęcia odbywały się od godz. 8.00 do 20.00 z przerwami, w każdej z 26 grup o różnych porach wg odrębnego harmonogramu;
- pielęgniarstwo I st. I rok studiów (142 studentów stacjonarnych) – od 4 do 12 godz. zajęć dziennie (z przerwami), od 20 do 60 godz. zajęć tygodniowo (od poniedziałku do piątku), 554 godz. w semestrze I i 540 godz. w semestrze II, zajęcia w godz. 7.00 do 20.45 z przerwami, w każdej z grup (od 40 do 49) o różnych porach wg odrębnego harmonogramu;
- pielęgniarstwo II st. I rok studiów (96 studentów stacjonarnych) – od 3 do 7 godz. zajęć dziennie (z przerwami), od 15 do 35 godz. zajęć tygodniowo (od poniedziałku do piątku),

²⁶ Wg ww. uchwały grupy realizujące: ćwiczenia w pracowniach umiejętności pielęgniarstkich i położniczych oraz w CSM metodą symulacji, a także zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe nie powinny przekraczać 8 osób, przy czym zajęcia i praktyki w oddziałach intensywnej terapii, neonatologicznych, pediatrycznych, bloku operacyjnym, sali porodowej, pracowniach oraz w podstawowej opiece lekarskiej – 4 osób.

- 419 godz. w semestrze I i 240 godz. w semestrze II, zajęcia w godz. 8.00-18.45 z przerwami, w każdej z 14 grup o różnych porach i wg odrębnego harmonogramu;
- położnictwo I st. I rok studiów I (39 studentów stacjonarnych) - od 6 do 9 godz. zajęć dziennie (z przerwami), od 30 do 45 godz. zajęć tygodniowo (od poniedziałku do piątku), 659 godz. w semestrze I i 575 godz. w semestrze II, zajęcia w godz. 8.00-21.00 z przerwami, w każdej z 17-18 grup o różnych porach i wg odrębnego harmonogramu;
 - położnictwo II st. I rok studiów: 39 studentów stacjonarnych – od 4 do 8 godz. zajęć dziennie (z przerwami), od 20 do 40 godz. zajęć tygodniowo (od poniedziałku do piątku), 384 godz. w semestrze I i 340 godz. w semestrze II, zajęcia w godz. 8.00-18.45 z przerwami, w każdej z 7-8 grup o różnych porach i wg odrębnego harmonogramu, z kolei 19 studentów niestacjonarnych – od 3 do 11,5 godz. zajęć dziennie (z przerwami), od 3 do 24 godz. zajęć tygodniowo (od piątku do niedzieli), 384 godz. w semestrze I i 340 godz. w semestrze II, zajęcia w godz. 8.00-20.00 z przerwami, w każdej z 4 grup o różnych porach i wg odrębnego harmonogramu;
 - fizjoterapia III rok studiów (73 studentów stacjonarnych i niestacjonarnych) – od 5 do 10 godz. zajęć dziennie (z przerwami), od 25 do 50 godz. zajęć tygodniowo (od poniedziałku do piątku), 480 godz. w semestrze I i 505 godz. w semestrze II, zajęcia w godz. 8.00-20.00 z przerwami, w każdej z 12-14 grup o różnych porach i wg odrębnego harmonogramu.
(dowód, akta kontroli, str. 1378-1381)

Układ harmonogramów zależał m.in. od specyfiki, charakteru i organizacji pracy jednostek dydaktycznych (wielkości zatrudnienia, warunków lokalowych, zaplecza dydaktycznego itp.), zmiennej liczebności grup w ramach przedmiotu lub roku, dystansu do pokonania przez studentów między jednostkami dydaktycznymi oraz cechował się brakiem regularności i powtarzalności, jak też indywidualnym podejściem do kierunku studiów. Studenci nie wnosili uwag odnośnie liczby godzin zajęć w ciągu dnia. (akta kontroli str. 1381, 1403-1408)

3.4.1. Łączny wymiar zajęć praktycznych na kierunkach lekarskim, lekarsko-dentystycznym, położnictwo I i II st. oraz pielęgniarstwo I i II st. w latach akademickich 2019/2020-2021/2022 – dla wybranych lat studiów o największym wymiarze zajęć – przedstawiał się jak następuje:

- kierunek lekarski (V rok studiów) – kolejno 715, 711 i 706 godz. zajęć praktycznych, co stanowiło 61,2%, 68,8% i 59,3% zajęć ogółem;
- kierunek lekarsko-dentystyczny (III rok) – 759, 774 i 746 godz., co stanowiło 69,3%, 71,8% i 71,3% zajęć ogółem;
- położnictwo I st. (I rok) – 1664, 1659 i 1654 godz., co stanowiło 22,8%, 22,9% i 23,0% zajęć ogółem;
- położnictwo II st. (I rok) – 1709 godz. w latach akademickich 2020/2021 i 2021/2022 (w roku 2019/2020 nabór na ten kierunek nie doszedł do skutku), co stanowiło 4,1% zajęć ogółem;
- pielęgniarstwo I st. (I rok) – 440, 440 i 440 godz., co stanowiło 25,7%, 25,7% i 27,0% zajęć ogółem;
- pielęgniarstwo II st. (I rok) – 120, 120 i 80 godz., co stanowiło 7,6%, 7,6% i 5,2% zajęć ogółem.
(akta kontroli str. 1375-1377)

3.4.2. Analiza 20 wybranych losowo dzienników praktyk studentów, którzy zakończyli studia w roku akademickim 2020/2021 na kierunku lekarskim oraz lekarsko dentystycznym (po 10 osób) wykazała, że ww. 20 studentów odbyło kliniczne nauczanie praktyczne i uzyskało potwierdzenie uzyskania wymaganych umiejętności. W szczególności, wszystkie analizowane dzienniki zawierały informacje o przebiegu nauczania praktycznego, nabytych umiejętnościach i zaliczeniu praktyk oraz podpisy: dziekana lub prodziekana (odpowiedzialnego za kierunek lekarsko-dentystyczny) Wydziału Lekarskiego, opiekunów praktyk i przedstawicieli jednostek organizacyjnych, w których odbywało się nauczanie, wymagane przez § 4 ust. 2 pkt 2-9 rozporządzenia Ministra rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie ramowego programu zajęć praktycznych dla kierunku

lekarskiego i lekarsko-dentystycznego²⁷. Zdjęcia studenta, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1 ww. rozporządzenia, UMB gromadził w formie elektronicznej (bez zamieszczania ich w formie papierowej w dzienniku praktyk) w systemie dokumentacji elektronicznej studenta; ponadto w aktach osobowych studenta przechowuje się zdjęcie, złożone w procesie rekrutacji.
(akta kontroli str.1115-1118)

3.4.3. Zgodnie z Regulaminem organizacji zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w UMB, wprowadzonym zarządzeniem nr 23/2020 Rektora z 23 kwietnia 2020 r. zajęcia dydaktyczne na wszystkich kierunkach studiów (zarówno stacjonarnych i niestacjonarnych) mogą być prowadzone na odległość, jeśli pozwala na to specyfika kształcenia. Liczba punktów ECTS możliwa do uzyskania w ten sposób nie mogła być w latach akademickich 2019/2020 i 2020/2021 większa niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS niezbędnych do ukończenia studiów na danym poziomie, a w roku 2021/2022 – większa niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS niezbędnych do ukończenia studiów na danym poziomie o profilu praktycznym i 75% punktów ECTS na studiach o profilu ogólnoakademickim, z zastrzeżeniem przepisów rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodów medycznych.
(akta kontroli str. 1465-1470)

Zgodnie z § 1c tego rozporządzenia, w roku akademickim 2019/2020 na kierunkach lekarskim, lekarsko-dentystycznym, pielęgniarstwo i położnictwo w zajęciach prowadzonych metodami i technikami kształcenia na odległość, przypisanych do zajęć kształtujących umiejętności praktyczne, można było uzyskać nie więcej niż 40% punktów ECTS wymaganych dla tych zajęć. Faktycznie można było uzyskać w ten sposób: na kierunku lekarskim 11,0% punktów ECTS, na kierunku lekarsko-dentystycznym 12,5%, na kierunku pielęgniarstwo (I st.) 10,0% i na kierunku położnictwo (I st.) 3,9% punktów ECTS.
(akta kontroli str. 1420)

3.4.4. Zgodnie z § 1d powołanego rozporządzenia, w roku akademickim 2020/2021 na wspomnianych czterech kierunkach w zajęciach prowadzonych na odległość, przypisanych do zajęć kształtujących umiejętności praktyczne, można było uzyskać nie więcej niż 20% wymaganych punktów ECTS. Faktycznie zaś można było uzyskać na takich zajęciach: na kierunku lekarskim 16,6% punktów ECTS, na kierunku lekarsko-dentystycznym 12,4% oraz na kierunku pielęgniarstwo (I st.) 2,2% punktów ECTS.
(akta kontroli str. 1420)

3.4.5. Uniwersytet w kontrolowanym okresie miał zawartych osiem umów (określonych w art. 89 ust. 3-5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej²⁸) o udostępnienie jednostki organizacyjnej w celu prowadzenia kształcenia przed- i podyplomowego w zawodach medycznych z sześcioma podmiotami medycznymi:

- Samodzielny Publiczny Psychiatryczny ZOZ w Choroszcy (SPP ZOZ) – na okres od 1 stycznia 2019 r. do 30 września 2023 r. (dwie umowy),
- Uniwersytecki Dziecięcy Szpital Kliniczny w Białymstoku (UDSK) – na czas nieokreślony od 1 lutego 2013 r.,
- Białostockie Centrum Onkologii w Białymstoku (BKO) – na okres od 1 stycznia 2020 r. do 15 kwietnia 2024 r. (dwie umowy),
- Samodzielny Publiczny ZOZ MSWiA w Białymstoku (SP ZOZ MSWiA) – na czas nieokreślony od 28 czerwca 2017 r.,
- Uniwersytecki Szpital Kliniczny w Białymstoku (USK) – na czas nieokreślony od 1 października 2019 r.,
- Samodzielny Szpital Miejski w Białymstoku (SSM) – na czas nieokreślony od 25 lutego 2019 r.
(akta kontroli str. 1347-1354)

Sześć tych umów zawierało wszystkie elementy określone w art. 89 ust. 5 pkt 1-8 powołanej ustawy, przy czym kwalifikacje nauczycieli UMB, prowadzących kształcenie w udostępnianej jednostce organizacyjnej (pkt 4) były zazwyczaj określane w postaci wykazu personelu ze wskazaniem zajmowanych stanowisk w UMB i posiadanych stopni lub tytułów naukowych,

²⁷ Dz. U. poz. 1728. Rozporządzenie zwane dalej: *rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie zajęć praktycznych*.

²⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 633, ze zm.

sporządzanego przez UMB i załączanego do umów lub udostępnianego podmiotom leczniczym. W umowie z SPP ZOZ – zawartej na czas od 1 stycznia 2022 r. do 30 września 2023 r. za zgodą Zarządu Województwa Podlaskiego – nie określono warunków zmiany tej umowy (art. 89 ust. 5 pkt 5), a w umowie z SSM – wynagrodzenia za udostępnienie jednostki i zasad rozliczeń finansowych oraz liczby i kwalifikacji personelu medycznego, prowadzącego kształcenie w jednostce (pkt 2 i 4). Podmiot ten nieodpłatnie udostępnił pomieszczenia (celem przetestowania ich przydatności) na ćwiczenia studentów kierunku lekarskiego w roku akademickim 2019/2020 i w latach kolejnych UMB nie korzystał z tych pomieszczeń.

We wszystkich umowach UMB zastrzegł sobie prawo przeprowadzenia kontroli w zakresie wykonywania zajęć badawczych i dydaktycznych w podmiocie, udostępniającym jednostkę organizacyjną (art. 89 ust. 5 pkt 7). W umowach z SSM i SPP ZOZ określono ponadto, że termin kontroli zostanie ustalony w porozumieniu z tymi Szpitalami, a w umowach z USK, UDSK i BCO – że kontrola odbędzie się w sposób nieutrudniający prowadzenia działalności leczniczej i z poszanowaniem praw pacjenta. (akta kontroli str. 1354-1359)

Kontrole realizacji zajęć w postaci hospitalacji zajęć, prowadzonych przez Wydziałowe Zespoły ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia odbywały się w dwóch podmiotach, których organem tworzącym był UMB: w UDSK i USK (odpowiednio osiem i 16 hospitalacji w roku 2019/2020, siedem i 28 w roku 2020/2021, hospitalacje za rok 2021/2022 były w toku raportowania). W pozostałych czterech podmiotach hospitalacji zajęć nie prowadzono z powodu ograniczeń związanych z epidemią SARS-CoV-2. Bieżąca kontrola prawidłowości realizacji zajęć należała zaś do kierowników jednostek organizacyjnych UMB, które mieściły się w tych podmiotach (w SPP ZOZ – Klinika Psychiatrii, w BCO – Klinika Geriatrii, w SPZOZ MSWiA – Klinika Onkologii) lub prowadziły tam zajęcia (w SSM – Klinika Gastroenterologii i Chorób Wewnętrznych). (akta kontroli str. 1347-1354)

3.4.6 Zgodnie z wyjaśnieniami prodziekana Wydziału Lekarskiego i dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu „największym utrudnieniem i ryzykiem dla jakości kształcenia w czasie trwania obostrzeń epidemicznych”, zwłaszcza na kierunkach studiów objętych kontrolą, było utrudnienie prowadzenia (kierunek lekarski i lekarsko-dentystyczny) lub rezygnacja (fizjoterapia) z niektórych zajęć praktycznych, głównie z udziałem pacjentów w szpitalach klinicznych i w szpitalach obcych oraz w podmiotach leczniczych „z uwagi na ograniczoną możliwość kontaktu z pacjentem w wyniku czasowego zamknięcia lub znacznego ograniczenia funkcjonowania podmiotów leczniczych, w tym przekształcenie części USK (na Dojlidach) w szpital covidowy”²⁹. O ile „prowadzenie dydaktyki [...] sprawdziło się również w formie on line, to zastąpienie zajęć praktycznych w klinikach było ogromnym wyzwaniem”. Z kolei w przypadku pielęgniarstwa, położnictwa i ratownictwa medycznego utrudnienia podczas pandemii Covid-19, ze względu na specyfikę tych kierunków, były mniejsze. Część praktyk zawodowych realizowano w szpitalach i innych podmiotach, a realizacja ich części została przesunięta w czasie. Ponadto, „Problemem związanym z kształceniem w czasie epidemii była liczba nauczycieli akademickich dostępnych w ramach prowadzenia dydaktyki, jak również studentów nieobjętych kwarantanną lub izolacją. Zwolnienia w związku z wirusem SARS-CoV-2 często powodowały braki kadrowe i konieczność odrabiania zajęć dydaktycznych w innym czasie. Wpływało to znacząco na niezaplanowane zmiany w harmonogramie”. (akta kontroli str. 1453-1454, 1459-1460)

W szczególności, zarządzeniem Nr 32/2020 z 23 kwietnia 2020 r. Rektor wprowadził Regulamin prowadzenia zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość, zgodnie z którym wszelkie zajęcia mogły być prowadzone w formie on-line, z wyjątkiem zajęć kształtujących umiejętności praktyczne, dla których metody kształcenia zdalnego powinny „mieć jedynie charakter wspomagający”, chyba, że „brak jest możliwości realizacji zajęć dydaktycznych w zastosowaniu tradycyjnych form kształcenia”. Z kolei, zarządzeniem Nr 86/2020 z 9 września 2020 r. Rektor ustalił, że w formie on-line z użyciem platformy e-learningowej mogły być prowadzone seminaria (na wniosek jednostek) oraz ćwiczenia kliniczne Praktyczne rozwiązywanie problemów klinicznych na VI roku studiów kierunku lekarskiego. Pozostałe ćwiczenia i zajęcia praktyczne oraz wykłady dla mniej niż

²⁹ Mowa o budynkach szpitala przy ul. Żurawiej w Białymstoku (dzielnica Dojlidy).

50 osób miały być prowadzone stacjonarnie, a wykłady dla ponad 50 osób – on-line lub hybrydowo. Od 16 października 2020 r. ustalono, że wykłady, seminaria, praktyczne rozwiązywanie problemów klinicznych oraz zajęcia i ćwiczenia w grupach 18-osobowych będą prowadzone on-line, zaś ćwiczenia i zajęcia praktyczne – w formie hybrydowej/rotacyjnej w naukach podstawowych, w przypadku konieczności realizacji programu. Pozostałe ćwiczenia, w tym kliniczne i zajęcia praktyczne miały być prowadzone stacjonarnie. Z dniem 1 października 2021 r. (zarządzeniem Nr 98/2021 z 17 września 2021 r.) Rektor przywrócił formę stacjonarną zajęć dydaktycznych, z wyjątkiem zajęć realizowanych na odległość, ustalonych przez dziekanów wydziałów. (akta kontroli str. 1454-1455, 1461-1461, 1465-1500)

Zgodnie z powołanymi wyjaśnieniami, władze UMB „dolożyły starań, aby w miarę możliwości zajęcia praktyczne odbywały się stacjonarnie”, główne w CSM, gdzie zajęcia praktyczne odbywają się bez udziału pacjentów. Niektóre kliniki o dużej wrażliwości (pediatryczne, onkologiczne) otrzymały zgodę Dziekanów na prowadzenie ćwiczeń on-line, przede wszystkim ze względu na sytuację epidemiczną oraz troskę o zdrowie i życie pacjentów.

Ponadto, w UMB na początku pandemii, „w czasie niespełna 4 tygodni wdrożono platformę e-learningową Eduportal oraz dostosowano narzędzia firmy Microsoft (MS Teams)” a „w zakresie własnych zasobów sprzętowych niezależną platformę do organizacji spotkań on-line”. Dodatkowo wdrożono platformę e-learningową Blackboard, „która stała się głównym narzędziem informatycznym, oprócz MS Teams, wspierającym kształcenie na odległość”. Jest to zaawansowany system LMS umożliwiający koordynację zajęć prowadzonych zdalnie, z wbudowanymi narzędziami do komunikacji, egzaminowania, dzielenia się materiałami i zapewnia kształcenie zarówno w formie synchronicznej jak i asynchronicznej. Jesienią 2021 r. wdrożono ponadto „narzędzie wspierające dostępność na platformie edukacyjnej Blackboard Ally”, umożliwiające studentom pobranie materiałów dydaktycznych w formatach alternatywnych i informujące dydaktyków o poziomie dostępności zamieszczonych przez nich materiałów i pożądanym kierunkach modyfikacji. Obsługę tej platformy i realizację nagrań wykładów zapewnia Dział Nowoczesnych Metod i Technik Kształcenia, utworzony w sierpniu 2020 r. (akta kontroli str. 1456-1457, 1462-1463)

3.5. W latach akademickich 2019/2020-2021/2022 UMB dysponował łącznie 11 akredytacjami, w tym dwoma zagranicznymi, dotyczącymi sześciu kierunków:

- lekarski – uchwała Prezydium PKA z 6 września 2018 r. (obowiązująca do roku akademickiego 2023/2024) oraz uchwała Uniwersyteckiej Komisji ds. Jakości Kształcenia na Kierunku Lekarskim z 27 czerwca 2018 r. (do 27 czerwca 2023 r.);
- lekarsko-dentystyczny – uchwała Prezydium PKA z 26 października 2017 r. (obowiązująca do roku akademickiego 2023/2024);
- pielęgniarstwo – decyzja Ministra Zdrowia z 23 sierpnia 2017 r. (obowiązująca na 5 lat) na podstawie rekomendacji KRASzPIP oraz uchwała PKA z 20 października 2016 r. (do roku akademickiego 2023/2024);
- położnictwo – decyzja Ministra Zdrowia z 12 marca 2021 r. (obowiązująca na 5 lat) na podstawie rekomendacji KRASzPIP oraz uchwała PKA z 25 lutego 2021 r. (do roku akademickiego 2026/2027);
- zdrowie publiczne – uchwała Prezydium PKA z 20 października 2016 r. (obowiązująca do roku akademickiego 2022/2023) oraz dwie decyzje Agency for Public Health Education Accreditation z 16 lipca 2020 r. o przyznaniu Curriculum Validation (do 16 lipca 2026 r.) i z 4 marca 2022 r. o przyznaniu Programme Accreditation (do 14 grudnia 2027 r.) dla kierunków zdrowie publiczne I i II stopnia;
- fizjoterapia – uchwała Prezydium PKA z 6 września 2018 r. (obowiązująca do roku akademickiego 2023/2024). (akta kontroli str. 523-524)

Ponadto decyzjami z 24 lipca 2022 r. Minister Edukacji i Nauki, po ewaluacji za lata 2017-2021, przyznał UMB kategorii naukowe: A+ w dyscyplinie nauki farmaceutyczne oraz A w dyscyplinach nauki o zdrowiu i nauki medyczne. (akta kontroli str. 1501-1534)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

Wydziałowa Komisja ds. Oceny Kadry na Wydziale Lekarskim przekazała wszystkie ze zbadanych 10 ocen pracownikom, ich przełożonym i do akt osobowych dopiero 4 lutego 2022 r., podczas gdy zgodnie z pkt. 9 harmonogramu oceny nauczycieli akademickich (załącznik nr 1 do zarządzenia Nr 97/2021 Rektora z 15 września 2021 r.) informację o ocenie należało przedłożyć do 6 grudnia 2021 r. Ponadto protokół z raportem z oceny sporządzono i przekazano Rektorowi 22 grudnia 2021 r., podczas gdy niektórzy nauczyciele (z badanej próby 10 osób jeden) nie złożyli jeszcze części wymaganych ankiet za 2021 r.

Przewodnicząca Wydziałowej Komisji wyjaśniła, że termin 6 grudnia 2021 r. „miał charakter porządkowy i nie wynikał z przepisów powszechnie obowiązującego prawa. Termin przekazania wyników oceny wiązał się z faktem, że nie wszyscy nauczyciele akademicki podlegający ocenie złożyli komplet wymaganej dokumentacji w oznaczonym terminie”. Osoby, które ankiet nie złożyły, zostały zobowiązane przez Rektora do uzupełnienia dokumentacji do 22 grudnia 2021 r., o czym poinformowano je pocztą elektroniczną. Komisja sporządziła oceny (ujęte w załączniku nr 2 do protokołu) na podstawie dokumentacji przedłożonej do dnia sporządzenia raportu. Zdaniem Przewodniczącej, „na tym etapie możliwe było przygotowanie wstępnego raportu”, ponieważ § 2 ust. 2 pkt 4 lit. a zarządzenia Nr 11/2021 Rektora z 1 marca 2021 r. stanowi, że „pracownik otrzymuje łączną ocenę okresową pozytywną, w przypadku otrzymania co najmniej jednej pozytywnej oceny za którykolwiek etap. Po skompletowaniu niezbędnej dokumentacji zdecydowano o upublicznieniu wyników oceny, co miało miejsce 04.02.2022 r.” (akta kontroli str. 924-951, 998-1000)

NIK zauważyła, że w protokole Komisji z 22 grudnia 2021 r. nie wskazano, że pozytywne wyniki oceny pracowniczej dotyczą po części tylko lat 2017-2020, bez 2021 r. Ponadto taki sposób przeprowadzenia oceny na Wydziale Lekarskim nie w pełni odpowiadał wymogom art. 255 ust. 2 i 4 Przepisów wprowadzających Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zgodnie z którymi oceny okresowej dokonuje się do końca roku poprzedzającego rok przeprowadzenia pierwszej ewaluacji jakości działalności naukowej (2022 r.) tj. do końca 2021 r. i obejmuje ona cały okres, który upłynął od ostatniej oceny okresowej dokonanej przed dniem wejścia w życie Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Uczelni w zakresie zapewnienia wysokiej jakości kształcenia.

UMB wprowadził rozwiązania organizacyjne umożliwiające nadzór nad jakością procesu dydaktycznego i rzetelną ocenę jakości kształcenia. Zapewniono odpowiednią obsadę kadrową i systematyczną ocenę nauczycieli akademickich. Dysponowano odpowiednią bazą dydaktyczną i podejmowano starania o poprawę jakości procesu dydaktycznego, jednak liczebność części grup studenckich na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo przekraczała limity, ustalone wytycznymi KRASzPiP. Wdrażano rozwiązania umożliwiające utrzymanie efektywności uczenia się podczas epidemii Covid-19 i weryfikowano efekty nauczania. Zarazem z powodu tej epidemii części zajęć nie poddano hospitacji. Uczelnia uzyskała też akredytację na sześciu kierunkach studiów i wysokie oceny jakości kształcenia. Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła oceny okresowej nauczycieli na Wydziale Lekarskim za lata 2017-2021. Raport z tej oceny przekazano bowiem Rektorowi w sytuacji, gdy część nauczycieli nie złożyła jeszcze wymaganych ankiet za 2021 r., a wyniki oceny przedstawiono nauczycielom po wyznaczonym terminie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o terminowe dokonywanie czynności w ramach oceny okresowej nauczycieli i sporządzanie raportu końcowego z tej oceny po zakończeniu wszystkich tych czynności.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 18 listopada 2022 r.

Kontroler:

Sławomir Czamow
doradca prawny

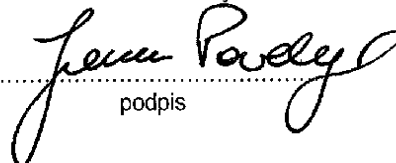
H

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

H

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

.....
podpis